

**ÜLEVAADE
EESTI OSALEMISEST EUROOPA
LIIDU KOHTU JA
EFTA KOHTU MENETLUSTES,
EESTI VASTU ALGATATUD
RIKKUMISMENETLUSTEST JA
PROJEKTI "EU PILOT"
PÄRINGUTEST
AASTAL 2018**

Välisministeerium
Juriidiline osakond
Euroopa Liidu õiguse büroo
2019

KOKKUVÕTE

Käesolev ülevaade käsitleb Eesti seisukohtade kaitsmist Euroopa Liidu Kohtus (edaspidi *ELK*), Euroopa Majanduspiirkonna Kohtus (edaspidi *EFTA Kohus*) ja Euroopa Komisjoni (edaspidi *komisjon*) algatatud rikkumismenetlustes, samuti projekti "EU Pilot" päringuid, aastal 2018.

Ajavahemikus 01.01.–31.12.2018 esitas Välisministeerium koostöös teiste ministeeriumide ja nende valitsemisala asutustega Eesti seisukohad kokku 26 menetluses (kohtu- ja rikkumismenetlused). Kokkuvõttes on toodud möödunud aasta olulisemad numbrid ja trendid, millele järgneb detailne kaasusepõhine ülevaade kõigist nimetatud menetlustest ja viimase viie aasta statistikast.

Ülevaate on koostanud Välisministeeriumi juriidilise osakonna EL õiguse büroo direktor Arnika Kalbus (637 7441) ning sama büroo jurist ja Eesti esindaja ELK-s Nele Grünberg (637 7432). Statistilise osa on koostanud sama büroo spetsialist Emily Muljar (637 7436). Ülevaate on keeleliselt toimetanud Välisministeeriumi juriidilise osakonna keeletekspert Riina Martinson (637 7404). Valdonna eest vastutab Välisministeeriumi juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekanstler Annely Kolk (637 7400).

Eesti seisukohtade kaitsmine ELK-s

ELK peamine eesmärk Euroopa Liidus (EL) on kontrollida otseste hagide kaudu EL õigusaktide seaduslikkust ja liikmesriikide aluslepingutest tulenevate kohustuste täitmist ning tõlgendada eelotsusemenetluses EL õigust. EL liikmesriik saab hagimenetlustes osaleda hageja, kostja või ühe poole nõuete toetuseks menetlusse astujana. Lisaks on liikmesriigil võimalus esitada seisukohad eelotsusemenetlustes või arvamuse andmise menetluses. Toetuse või seisukoha esitajana osaleb Eesti menetlustes üldjuhul siis, kui eelotsusetaotluse on esitanud Eesti kohus või kui kohtuotsus võib tingida vajaduse muuta Eesti õigusakte, rakenduspraktikat või mõjutada Eesti valitud lähenemisviisi EL õigusega reguleeritud valdkonnas.

2018. aastal ei esitanud Eesti ega esitatud ka Eesti vastu ELK-sse ühtegi uut hagi. Eesti esitas apellatsioonkaebuse nn suhkrutrahvi kohtuasjas ning osales 9 uues eelotsusemenetluses. 31.12.2018 seisuga on Eesti osalusega ELK menetlusi pooleli 34 (neist 7 hagimenetlust, 26 eelotsusemenetlust ja 1 arvamustaotlus). Võrreldes 2017. aastaga oli märkimisväärselt vähem eelotsusemenetlusi, mille algatasid Eesti kohtud. Kui 2017. aastal jõudis ELK kaudu Välisministeeriumile 7 Eesti kohtutest esitatud eelotsusetaotlust, siis 2018. aastal vaid 1 eelotsusetaotlus. Kokku on alates 2004. aastast Eesti kohtutest ELK-sse esitatud 26 eelotsusetaotlust.

Olulisematest eelotsusemenetlustest 2018. aastal saab nimetada kolm kohtuasja – C-623/17, C-511/18 ja C-512/18 ning C-520/18, mis käsitlevad sideandmete säilitamise küsimusi. Peamiselt on neis küsimuseks, kas riigi julgeoleku tagamiseks, aga ka kuritegude uurimise, ennetamise ja menetlemise eesmärgil on õigustatud sideettevõtjatele kehtestatud üldine sideandmete säilitamise kohtustus.

Eesti seisukohtade kaitsmine rikkumismenetlustes

Komisjon teeb EL-is muu hulgas järelevalvet EL õiguse ülevõtmise ja rakendamise üle. Kui komisjoni hinnagul liikmesriik emma-kumma vastu eksib, on tal õigus alustada kas EL õigusakti mitteõigeaegset ülevõtmist või mittenõuetekohast ülevõtmist või rakendamist puudutav rikkumismenetlus (teisisõnu sisuline rikkumismenetlus). Seejuures on aga oluline tähele panna, et komisjon võib mitteõigeaegse ülevõtmise rikkumismenetluse raames, ilma seda lõpetamata, hinnata ülevõtmismeetmete nõuetekohasust ehk olemuslikult viia läbi sisulist rikkumismenetlust. See võimaldab komisjonil taotleda ELK-lt kohe trahviotsust, mis seni pole mittenõuetekohase ülevõtmise puhul olnud võimalik.¹

2018. aastal algatati Eesti vastu 6 uut direktiivide mitteõigeaegset ülevõtmist puudutavat rikkumismenetlust. See on märkimisväärselt vähem kui 2017. aastal, mil selliseid rikkumismenetlusi algatati Eesti vastu 16. Lisaks on hea meel tõdeda, et eelmisel aastal lõpetati 16 pooleliolevat direktiivide mitteõigeaegse ülevõtmise rikkumismenetlust ning et komisjon ei pöördunud ühegi poolelioleva rikkumismenetluse osas hagiga ELK-sse. 31.12.2018 seisuga on pooleli 27 rikkumismenetlust, millest 16 on seotud direktiivide mitteõigeaegse ülevõtmisega ning 11 mittenõuetekohase ülevõtmise või rakendamisega. Pooleliolevaid menetlusi on mõnevõrra vähem kui eelnevatel aastatel (2017. aastal oli pooleli 33 ja 2016. aastal 30 rikkumismenetlust).

„EU Piloti“ päringud

„EU Piloti“ päringute eesmärk on anda liikmesriigile võimalus enne ametliku rikkumismenetluse alustamist komisjoni küsimustele ja potentsiaalsetele etteheidetele vastata, et võimalikult kiiresti ja varases järgus leida lahendus võimalikele liidu õiguse rikkumistele. Kui varem kasutas komisjon „EU Piloti“ päringuid kõikide sisuliste rikkumismenetluste eel, siis hiljutisest otsusest tulenevalt kasutab komisjon „EU Piloti“ süsteemi vaid erandkorras juhul, kui konkreetset juhtumil oleks sellest eelduslikult kasu.²

2018. aasta jooksul algatati Eesti suhtes 3 uut „EU Piloti“ päringut (2017. aastal oli algatatud päringuid samuti vaid 4, 2016. aastal aga 23). Niisiis võib öelda, et „EU Piloti“ süsteemi kasutamisest enne rikkumismenetluse algatamist on saanud senise reegli asemel erand. 2018. aastal lõpetati 3 pooleliolevat „EU Piloti“ päringut. Nendest 1 puhul jäi komisjon Eesti vastusega rahule, 2 puhul algatas rikkumismenetluse. 31.12.2018 seisuga on Eesti suhtes avatud 11 „EU Piloti“ päringut (2017. aastal oli samuti 11, kuid 2016. aastal 22 päringut).

¹ Pikemalt II osa sissejuhatuses.

² Pikemalt III osa sissejuhatuses.

SISUKORD

KOKKUVÕTE	2
I OSA	5
EESTI OSALEMINE ELK JA EFTA KOHTU MENETLUSTES	5
1.1. OTSESED KOHTUASJAD	6
1.1.1 Kohtuasjad, kus Eesti on hageja (1)	6
1.1.2 Kohtuasjad, kus Eesti on menetlusse astunud ühe poole nõuete toetuseks (5)	6
1.2. EELOTSUSEMENETLUSED	8
1.2.1. Eelotsusemenetlused, mille on algatanud Eesti kohtud (7)	8
1.2.2. Teiste liikmesriikide kohtute algatatud eelotsusemenetlused, milles Eesti on esitanud seisukohad (18)	12
1.3. ARVAMUSED	20
II OSA	22
ÜLEVAADE EESTI VASTU ALGATATUD RIKKUMISMENETLUSTEST	22
2.1. DIREKTIIVIDE MITTEÕIGEAEGNE ÜLEVÕTMINE	23
2.1.1. Pooleliolevad rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (16)	23
2.1.2 Lõpetatud rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (16)	26
2.2. SISULISED RIKKUMISMENETLUSED	29
2.2.1. Pooleliolevad sisulised rikkumismenetlused (11)	29
2.2.2. Lõpetatud sisulised rikkumismenetlused (1)	33
III OSA	34
ÜLEVAADE „EU PILOTI“ PÄRINGUTEST	34
Lõpetatud „EU Piloti“ päringud, millele võib järgneda või on järgnenud rikkumismenetlus..	34
IV OSA	35
STATISTIKA	35
4.1. Statistika Eesti osalemise kohta ELK menetlustes	35
4.2. Eesti vastu algatatud rikkumismenetluste statistika	38
4.3. Statistika "EU Piloti" päringute kohta	40

I OSA

EESTI OSALEMINE ELK JA EFTA KOHTU MENETLUSTES

ELK koosneb kahest kohtust: Euroopa Kohtus (EK) ja Üldkohtus. ELK-l on kolm peamist ülesannet: kontrollida hagimenetlustes EL õigusaktide seaduslikkust ehk kehtivust ja liikmesriikide aluslepingutest tulenevate kohustuste täitmist ning tõlgendada eelotsusemenetlustes EL õigust, et seda kohaldataks liidus ühetaoliselt. EL liikmesriik saab hagimenetlustes osaleda hageja, kostja või ühe poole nõuete toetuseks menetlusse astujana ning eelotsusemenetlustes seisukohtade esitajana.

Täiendavalt on liikmesriikidel, Euroopa Parlamendil, Euroopa Nõukogul ja komisjonil võimalus pöörduda ELK poole arvamustaotlusega, et ELK hindaks kavandatava välislepingu vastavust EL õigusele või liidu või mõne tema institutsiooni pädevust lepingu sõlmimiseks. Nagu eelotsusemenetluse puhul on ka arvamuse andmise menetlusse võimalik sekkuda seisukoha esitajana.

Samuti saab liikmesriik esitada seisukohad EFTA Kohtu arvamuse andmise asjades, mis sarnanevad menetluse poolest EK eelotsusemenetlusega. Tegemist on eraldiseisva kohtuga, millel on jurisdiktsioon küsimustes, mis puudutavad kolmes EFTA riigis (Island, Lichtenstein ja Norra) Euroopa Majanduspiirkonna lepingu kohaldamist ning tõlgendamist.

ELK-le esitati 2018. aastal 1863 uut kohtuasja, neist 849 EK-le ja 834 Üldkohtule. Menetluste järgi jaotusid EK kohtuasjad järgimiselt: eelotsusetaotlusi 568, hagnosisid 63, apellatsioonkaebuseid 199 ja erimenetlusi 19. Seega on peamiseks menetluseks EK-s eelotsusemenetlus. Üldkohtus toimub vaid hagimenetlus, mille puhul võib välja tuua, et 834 kohtuasjast 301 olid intellektuaalomandi õiguse valdkonnast (kaubamärk) ja 93 EL avaliku teenistuse kohtuasjad.

Eesti esitas 2018. aastal ELK-le seisukohad kokku 13 kohtuasjas, mida võib pidada viimase viie aasta arvestuses keskmiseks tulemuseks. 2018. aastal Eesti üheski EFTA Kohtu arvamuse andmise asjas ei osalenud. Siiski ei saa Eesti puhul pidada kõige olulisemaks menetlustes osalemise arvu, vaid seda, et Eesti jaoks olulistest asjades oleks Eesti seisukohad kohtule esitatud. Eelkõige on oluline esitada seisukoht asjades, kus eelotsus võib kaasa tuua vajaduse muuta Eesti õigusakte või nende rakenduspraktikat või mõjutada Eesti valitud lähenemisviisi EL õigusega reguleeritud valdkonnas.

Lisaks sõltub liikmesriigi eelotsusemenetluses osalemise aktiivsus suuresti ka sellest, kui palju konkreetse liikmesriigi kohtud eelotsusetaotlusi EK-le esitavad. 2004. aastast on Eesti kohtud esitanud EK-le 26 eelotsusetaotlust (neist kümme Riigikohus, kuus Tartu Ringkonnakohus, neli Tallinna Ringkonnakohus, kolm Tallinna Halduskohus, ühe Tartu Halduskohus, ühe Harju Maakohus ja ühe Tartu Maakohus). 2018. aastal esitati Eesti kohtutest üks³ eelotsusetaotlus.

Alljärgnev annab ülevaate kõigist 2018. aastal pooleliolevatest Eesti osalusega kohtumenetlustest. Esimene alajaotus keskendub hagimenetlustele, teine eelotsusemenetlustele ning kolmas Eesti osalemisele EK arvamuse andmise menetlustes. Iga ülevaates kajastatud kohtuasja kohta on välja

³ Statistika aluseks on võetud kuupäev, mil Euroopa Kohus edastab eelotsusetaotluse liikmesriikidele.

toodud vaidluse asjaolud, Eesti seisukoht ning menetluse seis (kirjalik menetlus, suuline istung, kohtujuristi ettepanek või kohtuotsus). Oluline on seejuures mõista, et kohus ei ole menetluse jooksul tähtaegadega seotud ning kohtumenetluste erisustest tulenevalt ei ole võimalik ennustada järgmisi menetlustappe ega nende saabumist.

1.1. OTSESED KOHTUASJAD

2018. aastal ei esitanud Eesti ELK-sse ühtegi hagi ning ka Eesti vastu ei esitatud ühtegi hagi. Apellatsioonkaebuses C-334/17 P (suhkrutrahv) tegi Euroopa Kohus otsuse. Apellatsioonkaebus oli esitatud üldkohtu otsuse peale kohtuasjas T-117/15, kus Eesti hages Euroopa Komisjoni. Eesti astus menetlusse kahes uues otseses kohtuasjas ning menetlus jätkus kolmes kohtuasjas, kus Eesti oli menetlusse astunud aastal 2017.

1.1.1 Kohtuasjad, kus Eesti on hageja (1)

Eesti vs. Euroopa Komisjon C-334/17 P (suhkrutrahv) – lõpetatud

Üldkohus ei rahuldanud 24.03.2017 otsusega Eesti hagi kohtuasjas T-117/15, vaid jättis selle vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

Eesti palus 05.06.2017 appellatsioonkaebusega EK-l tühistada Üldkohtu otsus T-117/15. Eesti leidis, et esiteks on Üldkohus rikkunud liidu õigust, kui väitis, et kohtuotsuseid C-146/11, T-248/07 ja T-262/07 ei ole võimalik käsitleda uute ja oluliste asjaoludena kohtupraktika mõttes, ning tunnistas seetõttu Eesti hagi vaidlustatud otsuse tühistamiseks vastuvõetamatuks. Teiseks on Üldkohus teinud olulise fakteiva ning kolmandaks rikkunud põhjendamiskohustust.

15.11.2018 otsuses nõustus EK Üldkohtuga, et komisjoni otsus tuleks uuesti läbi vaadata vaid siis, kui tegemist on oluliste uute asjaolude esinemisega. EK märkis nagu Üldkohuski, et Eesti viidatud kohtuasjad ei ole käsitletavad uute asjaoludena. Seetõttu jättis EK Eesti appellatsioonkaebuse rahuldamata.

1.1.2 Kohtuasjad, kus Eesti on menetlusse astunud ühe poole nõuete toetuseks (5)

1) T-236/17 Balti Gaas vs. Euroopa Komisjon ja INEA (energiataristu rajamine)

Balti Gaas palus üldkohtul tühistada komisjoni ja INEA 17.02.2017 otsus, millega lükati tagasi rahastamisaotlus. Balti Gaas väitis, et kostjad ei ole järginud toetuse andmise menetlustes seaduslikkuse, läbipaistvuse ja hea halduse põhimõtet, ning esitas oma hagi põhjendamiseks neli väidet: pädevuse puudumine; põhjendamiskohustuse täitmata jätmine; põhjenduste puudulikkuse tõttu olulise menetlusnõude rikkumine; puudused põhjenduste sisulises õigsuses.

Eesti esitas 31.08.2017 taotluse astuda menetlusse Balti Gaasi toetuseks. Kohus saatis Eestile 07.09.2017 teate, et kuna komisjon on esitanud vastuväite vastuvõetavuse kohta, siis lahendab Üldkohus Eesti menetlusse astumise avalduse alles pärast vastuväite tagasilükkamist või liitmist sisulise menetlusega. 14.12.2018 andis Üldkohus teada, et ootab poolte kommentaare Eesti menetlusse astumise taotluse kohta kuni 07.01.2019.

2) T-596/17 Balti Gaas vs. Euroopa Komisjon (energiataristu rajamine)

Teises hakis komisjoni vastu palub Balti Gaas tuvastada, et komisjon ei ole täitnud liidu õigusest tulenevaid kohustusi, kuna on jätnud Balti Gaasi rahastamisotsuse suhtes tegemata põhjendatud otsuse, ning kohustada komisjoni tegema põhjendatud otsuse ja edastama selle hagejale. Juhul kui Üldkohus peaks siiski leidma, et tegevusetuse tingimused ei ole täidetud, palub hageja tühistada komisjoni 14. märtsi 2017. aasta rakendusotsuse toetuste valimise ja andmise kohta tegevusele ühist huvi pakkuvates projektides üleeuroopalise energiataristu valdkonnas Euroopa ühendamise rahastu raames (C(2017) 1593 final).

Kuna kohtuasja aluseks olevad asjaolud on samad mis kohtuasjas T-236/17, esitas Eesti 10.01.2018 taotluse astuda menetlusse Balti Gaasi toetuseks ka kohtuasjas T-596/17. Kohus saatis Eestile 12.01.2018 teate, et kuna komisjon on esitanud vastuväite vastuvõetavuse kohta, siis lahendab Üldkohus Eesti menetlusse astumise avalduse alles pärast vastuväite tagasilükkamist või liitmist sisulise menetlusega. 14.12.2018 andis Üldkohus teada, et ootab poolte kommentaare Eesti menetlusse astumise taotluse kohta kuni 07.01.2019.

3) C- 543/17 Euroopa Komisjon vs. Belgia Kuningriik (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3)

Hakis palub komisjon EK-l tuvastada, et kuna Belgia ei ole 1. jaanuariks 2016 vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud direktiivi 2014/61/EL (kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtukulude vähendamise meetmete kohta) täitmiseks, või vähemalt ei ole komisjoni nendest teavitanud, siis ei ole ta täitnud selle direktiivi artiklist 13 tulenevaid kohustusi.

Lisaks palub komisjon määrata Belgiale direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmaks 54 639,36 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest.

Eesti esitas 21.12.2017 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Belgia Kuningriiki. Eesti esitas EK-le seisukohad 23.03.2018. Eelkõige on Eestile menetlus oluline osas, mis puudutab võimalike karistusmaksede määramist EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel. 26.11.2018 teatas EK, et kohtuasjas toimub istung 22.01.2019.

4) C- 564/17 Euroopa Komisjon vs. Belgia Kuningriik (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3)

Hakis palub komisjon EK-l tuvastada, et kuna Belgia ei ole 25. detsembriks 2013 vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud direktiivi 2011/98/EL (kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta) täitmiseks, või vähemalt ei ole komisjoni nendest teavitanud, siis ei ole ta täitnud selle direktiivi artikli 16 lõike 1 esimesest lõigust tulenevaid kohustusi.

Lisaks palub komisjon määrata Belgiale direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmaks 70 828,80 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest.

Eesti esitas 21.12.2017 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Belgia Kuningriiki. Eesti esitas EK-le seisukohad 19.03.2018. Eelkõige on Eestile menetlus oluline osas, mis puudutab võimalike karistusmaksete määramist EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel. 26.11.2018 teatas EK, et kohtuasjas toimub istung 22.01.2019.

5) C-594/17 Euroopa Komisjon vs. Sloveenia (EL toimimise lepingu artikli 260 lõige 3)

Hagis palub komisjon EK-l tuvastada, et kuna Sloveenia ei ole 31. detsembriks 2013 vastu võtnud kõiki direktiivi 2011/85/EL (liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta) täitmiseks vajalikke õigus- ja haldusakte või vähemalt ei ole komisjoni neist meetmetest teavitanud, siis ei ole ta täitnud selle direktiivi artikli 15 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.

Lisaks palub komisjon määrata Sloveeniale direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise eest EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel karistusmaks 7 099,20 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest.

Eesti esitas 25.01.2018 EK-le menetlusse astumise taotluse, et toetada Sloveeniat. Eesti esitas EK-le seisukohad 23.05.2018. Eelkõige on Eestile menetlus oluline osas, mis puudutab võimalike karistusmaksete määramist EL toimimise lepingu artikli 260 lõike 3 alusel. 04.07.2018 teatas EK, et komisjon on esitanud hagist loobumise taotluse. 15.09.2018 teatas EK, et kohtuasi kustutatakse registrist.

1.2. EELOTSUSEMENETLUSED

Alates 2004. aastast on Eesti kokku esitanud seisukohad 127 eelotsusemenetluses. Järgnevalt käsitletakse 2018. aastal pooleliolevatest Eesti osalusega eelotsusemenetlustest kõigepealt seitset kohtuasja, kus eelotsust on taotlenud Eesti kohus. Seejärel on välja toodud teiste liikmesriikide kohtute algatatud eelotsusemenetlused, milles Eesti on seisukohad esitanud.

1.2.1. Eelotsusemenetlused, mille on algatanud Eesti kohtud (7)

1) C-289/17 Collect Inkasso (Euroopa täitekorraldus) – lõpetatud

Tartu Maakohus esitas EK-le eelotsusetaotluse, milles palus tõlgendada määrusest (EÜ) nr 805/2004 (Euroopa täitekorralduse kohta) tulenevat nõuet, mille kohaselt peab olema võlgnikku teavitatud asutuse aadressist, kuhu esitada vastuväide tema vastu esitatud nõude või kohtulahendi kohta. Tartu Maakohus ei olnud veendunud, kas piisab sellest, et menetluse algatusdokumentides oli võlgnikele teatatud vaid maksettepaneku teinud kohtu nimetus.

Eesti esitas 01.09.2017 EK-le seisukoha, mille kohaselt tuleks arvesse võtta, kas ja millist tähtsust omab reaalselt kohtu aadressi märkimine dokumenti, millega kohus kohustab kostjat esitama vastuse tema vastu esitatud nõudele või kohtulahendile. Eesti leidis, et kohtu aadressi teatamata jätmise menetlusosalise õigusi ei kahjusta.

EK leidis 07.03.2018 otsuses, et võlgnikku peab olema teavitatud asutuse aadressist, kuhu esitada vastuväide tema kohta esitatud nõude või kohtulahendi kohta, vastasel juhul ei saa nõuet või kohtulahendit kinnitada Euroopa täitekorraldusena. Kohus tõdes samas, et vajaliku teabe võib kostjale

edastada mitte ainult menetluskokumentides või kohtulahendis, vaid ka nendega kaasnevates dokumentides.

2) C-332/17 Starman (eritariifne lühinumber lepingulisele kliendile) – lõpetatud

Riigikohus esitas EK-le eelotsusetaotluse, milles palus tõlgendada direktiivi 2011/83/EL (tarbija õiguste kohta) seoses põhitariifist kõrgema tariifiga lühinumbri pakkumisega lepingulisele tarbijale. Riigikohus uuris, kas tarbijale võib peale põhitariifiga telefoninumbri pakkuda lepingulistes küsimustes ühenduse võtmiseks arusaadaval ja lihtsalt kättesaadaval viisil ka tavatariifist kõrgema tariifiga lühinumbrist. Lisaks küsis Riigikohus eritariifse kõne kulude kandmise jaotuse ning kaupleja teavitamiskohustuse kohta.

Eesti esitas 18.09.2017 EK-le seisukoha, mille kohaselt võib direktiivi järgi juhul, kui tarbija võtab kauplejaga ühendust seoses sõlmitud lepinguga, jätta tarbija kanda üksnes põhitariifne ehk tavatariifne tasu. Lepingulistes küsimustes ühenduse võtmiseks tuleb tarbijale alati pakkuda põhitariifset telefoninumbrist arusaadaval ja lihtsalt kättesaadaval viisil. Kui kaupleja soovib oma turundustegevuses teha kättesaadavaks eritariifse lühinumbri muudes kui sõlmitud lepingu küsimustes ühenduse võtmiseks, on kaupleja kohustatud alati oma turunduskanalites üheselt mõistetaval ning tarbijat mitteeksitaval viisil eristama eri tariifiga numbreid ja nende kasutamisevaldkondi. Kauplejal tuleb aga lõppastmes igal juhul tagada, et sõlmitud lepinguga seotud kõne eest kannab tarbija vaid tavatariifse tasu.

EK leidis 13.09.2018 otsuses nagu Eestigi, et liidu õigusega on vastuolus, kui kauplejaga lepingu sõlminud tarbijad, kes võtavad kauplejaga telefoni teel ühendust seoses sõlmitud lepinguga, maksavad põhitariifist kõrgemat hinda. Tarbija seisukohast ei ole vahet, mis kujul kaupleja telefoninumbreid pakub, st kauplejal võib olla ka põhitariifist kõrgema tariifiga lühinumber, aga ta peab ikkagi tagama, et tema lepinguline klient ei maksa põhitariifist rohkem.

3) C-435/17 Argo Kalda Mardi talu (kivikalmete säilitamise kohustus) – lõpetatud

Tartu Halduskohus esitas EK-le eelotsusetaotluse, milles palus tõlgendada liidu põllumajanduspoliitikat käsitlevaid määruseid (EL) nr 1306/2013 ja (EL) nr 1307/2103 seoses nõudega säilitada kivikalmeid põllumajandustoetuse saamisel. Halduskohus soovis teada, kas liidu õigusega on kooskõlas ühtse pindalatoetuse ning kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetuse taotlejale kehtestatud nõue säilitada kivikalmeid. Lisaks uuris halduskohus, mis ulatuses peab taotleja liidu õiguse kohaselt maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid järgima, st kas üksnes põllumajandusmaal, millele konkreetselt toetust taotletakse.

Eesti esitas 31.10.2017 EK-le seisukoha, mille kohaselt on nõue säilitada kivikalmeid liidu õigusega kooskõlas. Kivikalmed on käsitatavad maastikule iseloomulike elementidena määruse (EL) nr 1306/2013 tähenduses ning nende säilitamise nõue aitab säilitada nii maastikule iseloomulikke vorme kui ka vältida elupaikade kahjustamist. Liikmesriikidel on EK praktika järgi kaalutlusruum maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete määramisel. Lisaks tuleneb määrusest (EL) nr 1306/2013, et maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid tuleb täita kogu põllumajandusmaal, mitte üksnes sellel põllumajandusmaal, mille kohta toetust taotletakse.

EK leidis 07.08.2018 otsuses nagu Eestigi, et liidu õigusega on kooskõlas ühtse pindalatoetuse ning kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetuse taotlejale kehtestatud nõue säilitada kivikalmeid. Lisaks peab taotleja maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid järgima kogu oma põllumajandusliku majapidamise suhtes, mitte kõigest sellel konkreetsel põllumajandusmaal, millele toetust taotletakse.

4) C-521/17 SNB-REACT (IP-aadressi omaniku vastutus) – lõpetatud

Tallinna Ringkonnakohus soovis esmalt teada, kas direktiivi 2004/48/EÜ (intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta) järgi peavad liikmesriigid tunnustama kaubamärgiomanike kollektiivse esindamise organisatsioonide kaebeõigust selliselt, et nad võivad oma liikmete õiguste kaitseks hagi esitada enda nimel. Teiseks, kas teenuseosutajat, kes rendib IP-aadresse, saab pidada direktiivi 2000/31/EÜ (elektroonilise kaubanduse kohta) kohaselt teenuseosutajaks, kelle vastutus on piiratud nii, et ta ei vastuta tema IP-aadressidele registreeritud domeenidel toimepandavate võimalike kaubamärgirikumiste eest.

Eesti esitas 27.12.2017 EK-le seisukoha, et direktiiv 2004/48/EÜ ei kohusta liikmesriike andma kaubamärgiomanike kollektiivse esindamise organisatsioonidele kaebeõigust selliselt, et neil on õigus osaleda õiguste omajate kaitseks kohtus hagejana enda nimel. Isegi kui niisugune kohustus direktiivist tuletada, siis oleks see õigus piiratud vaid selliste kollektiivse esindamise organisatsioonidega, mida vastavas liikmesriigis regulaarselt tunnustatakse kui õiguste omajate seadusjärgseid esindajaid. Teiseks leidis Eesti, et IP-aadresside omanikud, kelle osutatava teenuse sisuks on üksnes IP-aadresside rentimine, on vabastatud vastutusest kontrollida neid IP-aadresse kasutatavatel domeenidel avaldatud teavet. Siiski on IP-aadressi omaniku vastutus piiratud vaid seni, kuni ta ei ole teadlik tema poolt osutatava teenuse vahendusel toime pandud rikkumisest.

EK leidis 07.08.2018 otsuses nagu Eestigi, et õigus nõuda õiguskaitsevahendite kohaldamist on vaid nendel organisatsioonidel, kellel on riigisiseste õigusnormide kohaselt nende õiguste kaitse vastu otsene huvi ja õigus pöörduda kohtusse. Teisele küsimusele vastas kohus samuti sarnaselt Eestiga, et IP-aadressi omaniku vastutus on piiratud vaid seni, kuni ta ei ole teadlik tema poolt osutatava teenuse vahendusel toime pandud rikkumisest, tal puudub kontroll talletatud teabe üle ning ta ei võimalda aktiivselt internetimüügiialase tegevuse optimeerimist.

5) C-349/17 Eesti Pagar (riigiabi) – pooleliolev

Tallinna Ringkonnakohus esitas EK-le küsimused ebaseadusliku riigiabi tagasinõudmise kohta. Nimelt nõudis Ettevõtjate Arendamise Sihtasutus (edaspidi EAS) Eesti Pagarile makstud toetuse tagastamist, kuna Eesti Pagar sõlmis lepingu uue seadme ostmiseks enne, kui oli selle ostmiseks vajaliku toetuse taotluse esitanud EAS-le. Seetõttu ei olnud EAS-i arvates täidetud komisjoni määruses (EÜ) nr 800/2008 (üldine grupierandi määrus) nõutud abi ergutava mõju tingimus. Tallinna Ringkonnakohus soovis EK-lt täpsustust abi ergutava mõju kriteeriumi kohta. Lisaks soovis ringkonnakohus teada, kas liikmesriigi asutusel on kohustus ebaseaduslik abi tagasi nõuda ka siis, kui komisjon ei ole sellekohast otsust teinud. Ringkonnakohus küsis veel ettevõtjale õiguspärase ootuse tekkimise ja ebaseadusliku abi tagasinõudmise aegumistähtaja kohta ning viimasena intressi arvutamisele kohalduvate reeglite kohta.

Eesti esitas 05.10.2017 EK-le seisukoha, mille kohaselt tuleb üldise grupierandi määruses sätestatud abi ergutava mõju kriteeriumi hinnata kitsalt. Eesti arvates piisab ergutava mõju

tingimuse rikkumiseks, kui töid alustati enne abitaotluse sõlmimist. Töödega on alustatud, kui on võetud esimene siduv kohustus (lepingu sõlmimine). Teiseks märkis Eesti, et vaid komisjonil on õigus hinnata antud abi ühisturuga kokkusobivust. Kuni komisjoni otsuseni tuleb ebaseaduslikult antud abi pidada ühisturuga kokkusobimatuks. Kuna kaebajale antud riigiabi on eelduslikult ebaseaduslik, siis on sellise abi tagasinõudmine riigi haldusorganile kohustuslik. Kolmandaks ei vabane ettevõtja hoolsuskohustuse täitmisest pelgalt seetõttu, et abi andjal haldusorganina on selgitamis- ja kontrollikohustus. Ettevõtja hoolsuskohustus riigiabi asjades on sedavõrd suur, et isegi kui abi andja eksiks EL õiguse kohaldamisel, ei saaks ettevõtja tugineda usalduse kaitsele abi andja vastu. Neljandaks tuleneb liidu õiguse tõhusa kohaldamise põhimõttest, et riigiabi tagasinõudmisele peab kohalduma kümneaastane aegumistähtaeg ka siis, kui abi nõuab tagasi riigi haldusorgan. Viidendaks leidis Eesti, et liidu õiguse järgi tuleb tagasinõutud summalt arvestada intressi alates selle väljamaksmisest kuni ebaseadusliku riigiabi tagasimaksmiseni.

Esiteks leidis kohtujurist oma 25.09.2018 ettepanekus erinevalt Eestist, et üldise grupierandi määruse alusel antud abi ergutava mõju hindamiseks tuleb üksikasjalikult analüüsida kõnealuste lepingute tingimusi ja nende lepingute sõlmimisega seotud faktilisi asjaolusid. Teiseks täheldas kohtujurist aga nagu Eestigi, et hoolsuskohustus riigiabi asjades on sedavõrd suur, et isegi kui abi andja eksiks EL õiguse kohaldamisel, ei saaks ettevõtja tugineda usalduse kaitsele abi andja vastu. Aegumistähtaegade suhtes leidis kohtujurist erinevalt Eestist, et kohaldada tuleb finantshuvide kaitset määratlevas määruses 2988/95 sätestatud nelja-aastast aegumistähtaega. Viimasena märkis kohtujurist sarnaselt Eestiga, et liidu õiguse järgi tuleb tagasinõutud summalt arvestada intressi alates selle väljamaksmisest kuni ebaseadusliku riigiabi tagasimaksmiseni.

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

6) C-580/17 Järvelaev (struktuurfondid) – pooleliolev

Eesti Riigikohus esitas EK-le seitse küsimust, mis käsitlevad Leader-meetme raames antava projektitoetuse sihipärast kasutamist. Peamiselt on küsimuse all, kas toetuse abil soetatud investeeringuobjekti üürile andmine teisele isikule on vastuolus liidu õigusega ja kuidas arvestada investeeringuobjekti viieaastase kasutamise nõude täitmist.

Eesti esitas 23.01.2018 EK-le seisukoha, et toetuse abil soetatud investeeringuobjekti teisele isikule kasutada andmise korral saab toetust tagasi nõuda siis, kui sellest tulenevalt on investeering teinud läbi olulise muudatuse määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 72 mõistes. Määrusega on kooskõlas, et investeeringuobjekti viieaastase kasutamise nõude täitmise tähtaega tuleb hakata arvestama viimase toetusosa väljamaksmise kuupäevast arvates.

7) C-60/18 Tallinna Vesi AS (jäätmehaldus) – pooleliolev

Ringkonnakohus esitas EK-le küsimused jäätmehalduse direktiivi 2008/98/EÜ tõlgendamise kohta. Peamiselt on küsimuseks, kas jäätmehalduse direktiivi kohaselt võib isik nõuda, et ka üksikjuhtumil tuleb liikmesriigi pädeval asutusel hinnata, kas jäätmehaldus on lakanud olemast jäätmehaldus. Seda ka juhul, kui tootestandardit ei ole kehtestatud või kui tootestandard on olemas, aga toode sellele ei vasta.

Eesti esitas 28.05.2018 EK-le seisukoha, et jäätmehalduse direktiiv jätab liikmesriikidele vabaduse otsustada, kas teatavad jäätmehaldus on lakanud olemast jäätmehaldus või mitte. Eesti on valinud korra, mille kohaselt jäätmehaldus lakkavad olemast jäätmehaldus vaid vastavaid kriteeriume sätestava EL õigusakti või

keskkonnaministri määruse alusel. See tähendab, et igal üksikjuhtumil, kui vastava jäätmeliigi suhtes puuduvad kehtestatud kriteeriumid, ei ole võimalik otsustada, et jäätmed lakkavad olemast jäätmed.

Kohtujurist leidis oma 29.11.2018 ettepanekus, et liikmesriikidele on jäätmedirektiiviga jäetud lai kaalutusõigus otsustada, kas teatavad jäätmed on lakanud olemast jäätmed või mitte. Siiski peavad nad oma kaalutusruumi kasutades võtma arvesse kõiki olulisi aspekte ning kõige ajakohasemaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi. Seega, kui jäätmed on kõiki olulisi aspekte ja kõige ajakohasemaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi arvestades ilma igasuguse põhjendatud kahtluseta kasutuskõlblikuks muudetud, on jäätmevaldajal õigus nõuda, et pädevad asutused või kohtud tuvastaksid jäätmeks oleku lakkamise juhtumipõhise otsusega.

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

1.2.2. Teiste liikmesriikide kohtute algatatud eelotsusemenetlused, milles Eesti on esitanud seisukohad (18)

1) C-15/16 Baumeister (juurdepääs järelevalveteabele) – lõpetatud

Saksa kohtul tekkis küsimus mõiste „ametisaladus“ tõlgendamise kohta direktiivis 2004/39/EÜ (finantsinstrumentide turgude kohta). Nimelt soovis põhikohtuasja kaebaja tutvuda Saksamaa föderaalse finantsinspeksiooni dokumentidega, mis olid kogutud seoses ettevõttega, kelle tegevuse tõttu tekkis kaebajale kahju.

Eesti esitas 21.04.2016 EK-le seisukoha, mille kohaselt tuleb ametisaladusena käsitada kogu teavet, mille järelevalveasutus on menetluse käigus saanud või kogunud, välja arvatud teave, mille avalikustamist direktiiv otseselt lubab. Muu hulgas märkis Eesti, et konfidentsiaalse järelevalvelise informatsiooni avaldamine võib kahjustada finantsturu toimimise olulisimat eeldust – avalikku usaldust – ning see omakorda võib seada tõsisesse ohtu finantsstabiilsuse avaliku hüve.

EK leidis 19.06.2018 otsuses erinevalt Eestist, et kogu teavet, mille järelevalveasutus on järelevalvemenetluse käigus saanud või kogunud, ei saa pidada konfidentsiaalseks. Konfidentsiaalsuse hindamisel tuleb arvesse võtta muu hulgas aega, mil tehti taotlus andmete avalikustamiseks. Siiski märkis EK sarnaselt Eesti seisukohale, et direktiiv 2004/39/EÜ seab ranged piirid konfidentsiaalse teabe avalikustamisele, direktiivi eesmärk ei ole anda üldsusele õigust tutvuda pädevate asutuste valduses oleva teabega ning oluline on arvesse võtta ametisaladuse ja ärisaladuse eesmärged ning sisu.

2) C-284/16 Achmea (investeeringute kaitse lepingud, vahekohtuklausel) – lõpetatud

Saksamaa kõrgeim üldkohus esitas EK-le eelotsusetaotluse EL liikmesriikide vahelises investeeringute kaitse lepingus sisalduvate vahekohtuklauslite kooskõla kohta EL õigusega.

Eesti esitas 31.08.2016 EK-le seisukoha, et EL liikmesriikide vahelises investeeringute kaitse lepingus sisalduv vahekohtuklausel on vastuolus EL toimimise lepingu artikliga 267, sest vahekohus ei saa EL õiguse tõlgendamise kohta EK-le eelotsusetaotlust esitada, et sellega tagada EL õiguse ühetaoline tõlgendamine kõikides liikmesriikides. Eesti leidis, et lepingus sisalduv vahekohtuklausel on vastuolus ka EL toimimise lepingu artikliga 18, sest ühe liikmesriigi

investorit koheldakse samas olukorras teise liikmesriigi investorist soodsamalt, mis loob diskrimineeriva olukorra.

EK leidis 06.03.2018 otsuses nagu Eestigi, et EL liikmesriikide vahelise investeeringute kaitse lepingus sisalduv vahekohtuklausel on EL õigusega vastuolus. Kohtu hinnangul rikub selline vahekohtuklausel EL toimimise lepingu artikleid 267 ja 344, sest vahekohus ei ole liikmesriigi kohus, kes võiks EK-lt EL õiguse tõlgendamise kohta küsimusi küsida. Seeläbi kahjustab selline vahekohtuklausel liidu õiguse autonoomiat.

3) C-320/16 Uber France (infoühiskonnateenuse pakkuja) – lõpetatud

Prantsusmaa kohus esitas EK-le eelotsusetaotluse, mille põhiküsimuseks oli, kas sellist teenusepakkujat nagu Uber saab pidada transporditeenuse pakkujaks teenuste direktiivi 2006/123/EÜ kohaselt või tuleb teda pidada infoühiskonnateenuse pakkujaks direktiivi 2000/31/EÜ (elektroonilise kaubanduse kohta) mõistes. Kohus küsis ka, kas Prantsuse õigusnorm, mille alusel Uberi vastu kohtusse on pöördutud, on Uberi suhtes kohaldatav, arvestades, et tegemist võib olla tehnilise eeskirjaga, millest ei ole teatatud, ja seega rikutakse direktiivi 98/34/EÜ (infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord).

Eesti esitas 19.09.2016 EK-le seisukohta, et Uberi puhul on tegemist infoühiskonna teenuse pakkujaga. Eesti lähtus sellest, et infoplatvorm, sealhulgas Uber, vastab kindlasti direktiivis 2000/31/EÜ sätestatud infoühiskonna teenuse mõistele. Infoühiskonna teenuseks loetakse iga teenust, mida osutatakse vahemaa tagant, elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest. Asjaolu, et infoühiskonnateenust pakutakse transporditurul tegutsemiseks, ei tee infoühiskonnateenuse pakkujat automaatselt transporditeenuse pakkujaks. Eesti ei esitanud seisukohta konkreetse Prantsuse õigusnormi kohta.

EK märkis 10.04.2018 otsuses esiteks, et kohtuotsuses C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi on kohus juba kvalifitseerinud sarnase teenuse transporditeenuseks. Seega leidis kohus erinevalt Eestist, et tegemist on sellise vahendusteenuse pakkujaga, kes sekkub nii palju alusteenuse pakkumisse, et teda ennast tuleb pidada alusteenuse pakkujaks. Siiski peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas põhikohtuasjas on tegemist samasuguse teenusega nagu kohtuasjas C-434/15. Juhul kui tegemist on transpordi valdkonna teenuse pakkujaga, ei kohaldu direktiiv 98/34/EÜ ega 2006/123/EÜ ning liikmesriik võib sellise teenuse osutajale kohaldada kriminaalkaristust ebaseadusliku reisijateveo korraldamise eest.

4) C-358/16 UBS et Alain Hondequin, Holzem, et consorts (finantsjärelevalve teostamisel saadud konfidentsiaalse info avalikustamine) – lõpetatud

Luksemburgi kõrgem halduskohus esitas EK-le küsimused direktiivis 2004/39/EÜ (finantsinstrumentide turgude kohta) kehtestatud ametisaladuse konfidentsiaalsuse hoidmise kohustuse kohta. Täpsemalt huvitas halduskohut, kas liikmesriigi reguleeriva asutuse ehk riikliku järelevalveasutuse karistus kuulub kriminaalõiguse valdkonda, mille kohta võivad pädevad asutused konfidentsiaalset informatsiooni avalikustada. Seejuures seisneb karistus selles, et liikmesriigi advokatuuri liikmele antakse korraldus mitte enam töötada nimetatud reguleeriva asutuse kontrollitavas asutuses juhatuse liikme ülesannetes või muul ametikohal, mille puhul nõutakse tegevusluba. Ühtlasi antakse advokatuuri liikmele korraldus kõikidelt seonduvatelt ametikohtadelt esimesel võimalusel tagasi astuda. Lisaks soovis eelotsusetaotluse esitanud kohus

teada, kuivõrd tuleb selles menetluses järgida isiku kaitseõigusest tulenevaid õigusi, sealhulgas seda, et põhimõtteliselt ei saa kehtida ühtegi saladust ennast süüdistuse eest kaitsva isiku vastu.

Eesti esitas 06.10.2016 EK-le seisukoha, et liikmesriikide pädevuses on määratleda, millised on direktiivi 2004/39/EÜ kohased kriminaalõiguse valdkonda kuuluvad juhtumid, mil pädevad asutused võivad konfidentsiaalset informatsiooni avalikustada. Lisaks märkis Eesti, et direktiiv 2004/39/EÜ ei anna alust selleks, et puudutatud isikul oleks järelevalvelisele haldustoimikule automaatne ja täielik juurdepääsuõigus eesmärgiga kaitsta oma tsiviilhuve ja -õigusi.

EK leidis 13.09.2018 otsuses nagu Eestigi, et finantsinstrumentide turge käsitlevat direktiivi tuleb tõlgendada nii, et konfidentsiaalse informatsiooni edastamist või kasutamist võib nõuda riigisisese kriminaalõiguse kohaselt algatatud menetluste puhul. Nagu Eesti leidis ka EK, et kaitsehuvide tagamiseks ei ole isiku õigus konfidentsiaalsete dokumentide avalikustamisele piiramatult ja absoluutne. Kaitseõiguse saab tagada nii, et liikmesriigi pädev kohus kontrollib, milline teave on üldse vajalik kaitseõiguse teostamiseks, ja kas selle avalikustamine on tasakaalus konfidentsiaalsuse säilitamisega seotud huvidega.

5) C-426/16 Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen e.a. (loomade rituaalne uimastamata tapmine, usuvabaduse riive) – lõpetatud

Belgia kohas esitas EK-le küsimuse, kas määruses (EÜ) 1099/2009 (loomade kaitse kohta surmamisel) kehtestatud nõue, et loomi võib uimastamata tappa ainult tapamajas, on vastuolus EL põhiõiguste hartast tuleneva õigusega usuvabadusele. Seda eelkõige põhjusel, et tapamajad ei ole piisava võimsusega, et rahuldada teatud Belgia piirkonnas igal aastal islami ohverduspüha ajal esinevat nõudlust ilma uimastamata rituaalselt tapetud loomade järele.

Eesti esitas 22.11.2016 EK-le seisukoha, mille kohaselt on määrusest tulenev nõue, et rituaalne tapmine peab toimuma alalise tegevusloa alusel tegutsevas tapamajas, väieldamatult vajalik loomakaitse ja looma heaolu seisukohalt. Lisaks on see põhjendatud rahvatervise kaitse seisukohalt. Eesti hinnangul ei ole loomade religioosne tapmine käsitatav EL toimimise lepingu artikli 13 kohase kultuurisündmusena ning määruse nõue ei riiva eproportsionaalselt usuvabadust.

EK leidis 29.05.2018 otsuses samuti, et EL õigusest tulenev nõue, mille kohaselt võib loomi uimastamata tappa ainult tapamajas, ei ole vastuolus EL põhiõiguste hartast tuleneva õigusega usuvabadusele. Esiteks, EL õigus ei piira usuvabaduse praktiseerimist. Nõue kehtib riitusliku tapmise suhtes sama moodi nagu mis tahes loomade tapmise suhtes liidu piires. Teiseks on tegemist vaid konkreetse piirkondliku probleemiga, mis ei saa mõjutada liidu õigusakti kehtivust.

6) C-651/16 DW (rasedus- ja sünnitushüvitise suuruse arvutamine) – lõpetatud

Läti kohas küsis EK-lt, kas aluslepingutega on kooskõlas, kui rasedus- ja sünnitushüvitise suurus sõltub sellest, kas isik on enne rasedus- ja sünnituspuhkusele minekut töötanud lisaks Lätile ka EL institutsioonides. Nimelt oli hüvitise arvutamisel arvesse võetaval perioodil institutsioonides töötanud isikule makstav hüvitis väiksem kui see, mida oleks makstud ainult Lätis töötamise korral.

Eesti esitas 13.04.2017 EK-le seisukoha, et kirjeldatud olukord on aluslepingutega kooskõlas. Liidu tasandil ei ole sotsiaalkindlustushüvitiste andmise tingimusi hüvitiste suuruse arvutamiseks ühtlustatud. Läti süsteemis ei sõltu õigus saada vaidlusalust hüvitist sellest, kas isik on varem Lätis teatud perioodi jooksul töötanud või mitte. Seega ei kaota ta mõnes EL institutsioonis töökohta vastu võttes õigust saada hüvitist Läti sotsiaalkindlustusskeemi alusel. Ühtlasi koheldi kaebajat hüvitise arvutamisel võrdselt teiste Lätis kindlustatud isikutega, kes ei olnud hüvitise arvutamisel arvesse võetaval perioodil (kogu aeg) Lätis töötanud.

EK leidis 07.03.2018 otsuses, et EL toimimise lepingu artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid nagu põhikohtuasjas. EK meenutas, et õigusnormid, mis takistavad või pärsivad liikmesriigi kodanikul vaba liikumise õiguse teostamist, kujutavad endast takistust vabale liikumisele EL toimimise lepingu artikli 45 kohaselt. EL toimimise lepingu artikli 45 eesmärk on nimelt vältida seda, et töötajat koheldaks vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu ilma objektiivse õigustusega ebasoodsamalt kui töötajat, kes on töötanud ainult ühes liikmesriigis. Põhikohtuasjas on aga liidu institutsiooni teenistuses olnud isikule määratava hüvitise summa oluliselt väiksem sellest summast, mille ta oleks võinud saada, kui ta oleks töötanud ainult asjaomase liikmesriigi territooriumil. Lisaks ei olnud praegu selline vaba liikumise takistus õigustatud, kuna ei ole piisavaid tõendeid näitamaks, et ilma selle takistusega saaks kahjustatud riikliku sotsiaalkindlustusskeemi stabiilsus.

7) C-3/14 Sporting Odds (hasartmängude korraldamine) – lõpetatud

Ungari kohus esitas EK-le küsimused, kas liidu õigusega on kooskõlas Ungari õigusnormid, mis reguleerivad hasartmängude korraldamist. Muu hulgas soovis Ungari kohus teada, kas liidu õigusega on kooskõlas, kui eri hasartmängudele kehtib liikmesriigis erinev regulatsioon. Täpsemalt, kas riikliku monopoli kehtestamine teatud liiki hasartmängude kohta on õiguspärane, samas kui teist tüüpi hasartmängude turg on teataval määral liberaliseeritud ning neist saadavad tulud on suurenenud.

Eesti esitas 22.08.2017 EK-le seisukoha, et EL õigusega ei ole vastuolus, kui eri tüüpi hasartmängude kohta kehtib erinev regulatsioon. Nimelt võivad eri liiki hasartmängud olla märkimisväärselt erinevad nii sihtrühma, sõltuvust tekitava iseloomu kui ka üldiste tarbijariskide poolest, mistõttu võivad olla põhjendatud ka neile kehtivad erinevad piirangud. Seega asjaolu, et ühte liiki hasartmängud on allutatud riiklikule monopolile ja teiste suhtes kehtib teatud turu liberaliseerimine, ei tähenda iseenesest, et riiklik monopol ei oleks teatud osas sobivaks turu korralduseks. Lisaks ei viita tulude suurenemine ühes hasartmängude valdkonnas ilmingimata sellele, et turu korraldus (sh teatud osas turul monopoli säilitamine) ei lähtu enam õiguspärastest eesmärkidest.

EK leidis 28.02.2018 otsuses nagu Eestigi, et liidu õigusega ei ole põhimõtteliselt vastuolus hasartmängude korralduse kaheosaline süsteem, kus teatud hasartmängud kuuluvad riigimonopoli süsteemi ja teiste korraldamiseks väljastatakse kontsessioone ja lube. Oluline on, et järgitakse tõhusalt, üheselt ja süstemaatiliselt õiguspäraseid eesmärke, mille alusel selline süsteem loodi.

8) C-12/17 Dicu (lapsehoolduspuhkuse ajal põhipuhkuse päevade arvestamine) – lõpetatud

Rumeenia kohus esitas EK-le küsimuse lapsehoolduspuhkusel viibimise ajal põhipuhkuse päevade arvestamise kohta. Täpsemalt küsis Rumeenia kohus, kas direktiivi 2003/88/EÜ (tööaja korralduse

teatavate aspektide kohta) tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis ei käsita töötaja puhkuse kestuse kindlaksmääramisel töötatud ajana lapsehoolduspuhkust, mis on võetud kuni lapse kaheaastaseks saamiseni.

Eesti esitas 25.04.2017 EK-le seisukoha, et direktiiviga 2003/88/EÜ on kooskõlas niisugune liikmesriigi õigusnorm, mis ei käsita töötaja puhkuse kestuse kindlaksmääramisel töötatud ajana lapsehoolduspuhkust. Eesti leidis, et põhipuhkusel ja lapsehoolduspuhkusel on osaliselt kattuv eesmärk: tagada võimalus katkestada tööalane tegevus ja puhata töölepingust tulenevate ülesannete täitmisest. Seega ei ole vajalik, et põhipuhkuse kestuse kindlaksmääramisel käsitataks töötatud ajana lapsepuhkust. Eesti seisukoha järgi tuleb varasemat kohtupraktikat mõista nii, et tööajana tuleb arvestada töölt eemalviibimist töötaja tahtest sõltumatutel ja ettenähtamatutel põhjustel, nagu näiteks haigus. Lapsehoolduspuhkuse kasutamine ja selle kestus on üldjuhul töötaja planeeritud tegevus.

EK leidis 04.10.2018 otsuses nagu Eestigi, et arvestusperioodil vanemapuhkusel olnud töötaja suhtes ei saa *mutatis mutandis* kohaldada varasemat kohtupraktikat, mille järgi liidu õigusega tagatud puhkus ei mõjuta õigust võtta muud samuti liidu õigusega tagatud puhkust ning liikmesriik ei saa seada iga töötaja õigust tasulisele põhipuhkusele sõltuvusse kohustusest, et töötaja oleks selle liikmesriigi kehtestatud arvestusperioodi jooksul tegelikult töötanud. Seda eelkõige seetõttu, et vanemapuhkuse kasutamine ei ole ettenägematu ega asjaomase töötaja tahtest sõltumatu.

9) C-207/16 Ministerio Fiscal (säilitatud sideandmete kasutamine kriminaalmenetluses) – lõpetatud

EK leidis 21.12.2016 tehtud otsuses C-203/15 ja C-698/15 Tele2 Sverige ja Watson jt, et hartaga ei ole kooskõlas olukord, kui liikmesriik nõuab kõiki isikuid puudutavate kõikide sideseansside andmete säilitamist. Samuti rõhutas kohus, et andmete kasutamine peab olema rangelt proportsionaalne ja vajalik ning olema lubatud ainult raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks ja uurimiseks. Põhikohtuasjas oli politseil soov tuvastada varastatud mobiiltelefoniga seotud SIM-kaartide omanikke. Ligipääsu sooviti vaid SIM-kaartidele vastavatele telefoninumbritele ja nende omanikke puudutavatele andmetele (nimi, aadress), mitte telefoni positsioneerimis- ega sideandmetele. Hispaania kohus soovis EK-lt teada, milline peab olema kriminaalmenetluse esemeks olevate kuritegude raskus, et sideandmetele ligipääs oleks põhjendatud, ning kas EL õigusega on kooskõlas Hispaania seadus, mis lähtub kuriteo raskuse määramisel ainuüksi kuriteo eest ettenähtud karistuse määrast. Juhul, kui karistuse määrast lähtumine on lubatud, kas Hispaanias määratud kolmeaastane vanglakaristuse piirmäär on piisav.

Eesti esitas 18.05.2017 EK-le seisukoha, mille kohaselt on liikmesriikide pädevuses kehtestada konkreetsed normid, millal võib säilitatud sideandmeid kasutada. Iga liikmesriigi pädevuses on ka määratleda, milliseid kuritegusid loetakse konkreetses liikmesriigis rasketeks kuritegudeks. Järelikult võivad liikmesriigid lähtuda vaid karistuse määrast, et hinnata kuritegude raskust, samas võivad liikmesriigid lisaks karistuse määrale arvestada ka muid kuriteo ja selle toimepanemisega seotud asjaolusid. Igal juhul ei ole EK pädevuses täpselt määrata miinimumkaristuse määra, mis oleks piisav hindamiseks kuriteo raskust.

EK leidis 02.10.2018 otsuses, et kui andmetele juurdepääsuga kaasnev riive ei ole raske, siis ei pea andmetele juurdepääsu põhjendama raskete kuritegude uurimise, ennetamise, avastamise ja

menetlemisega. Põhikohtuasjas, kus paluti juurdepääsu andmetele, milleks on perekonnanimi, eesnimi ja vajaduse korral ka aadress, millega saab identifitseerida varastatud mobiiltelefonis avatud SIM-kaartide omanikke, ei ole tegemist raske põhiõiguste riivega ja seega ei pea nendele andmetele juurdepääs olema piiratud vaid võitlusega raske kuritegevuse vastu.

10) C-180/17 X ja Y (varjupaigataotleja õigused) – lõpetatud

Madalmaade kohus soovis teada, kas apellatsioonkaebusel, millega vaidlustatakse tagasisaatmisotsus või elamisloa väljastamisest keeldumise otsus, on tulenevalt liidu õigusest (sh põhiõiguste hartast) väljasaatmisele automaatselt peatav mõju. See tähendab, et välismaalast ei saadeta välja kuni apellatsioonkaebuse esitamise tähtaja lõppemiseni või kui apellatsioonkaebus on esitatud, kuni asjas otsuse tegemiseni.

Eesti esitas 27.07.2017 EK-le seisukoha, et direktiividest 2013/32/EL ja 2008/115/EÜ ei tulene kohustust anda viibimisõigust ajaks, mil vaadatakse läbi rahvusvahelise kaitse andmisest keeldumise otsuse peale esitatud apellatsioonikaebust. Tagama peab vaid viibimisõiguse otsuse vaidlustamiseks esimeses astmes. Järelikult, isegi kui liikmesriik näeb riigisiseses õiguses ette apellatsioonkaebuse esitamise võimaluse, ei kuulu see õigusnorm liidu õiguse kohaldamisalasse ning sellele ei saa kohaldada hartat. Liikmesriik saab ise otsustada, kas annab välismaalasele apellatsiooni esitamise ajal viibimisõiguse või mitte.

EK leidis 26.09.2018 otsuses nagu Eestigi, et direktiivides ei näe ükski sätte ette, et liikmesriigid peavad andma rahvusvahelise kaitse taotlejatele, kelle esimeses kohtuastmes esitatud kaebus jäeti rahuldamata, õiguse esitada apellatsioonkaebus, või veelgi enam, et sellise õiguse kasutamisel peab olema automaatne peatav toime. Samas ei takista liidu õigus liikmesriikidel näha ette teist kohtuastet. Juhul kui sellised menetlusnormid on kehtestatud liikmesriikide õiguskorras, peavad need siiski vastama võrdvärsuse ja tõhususe põhimõttele.

11) C-421/17 Polfarmex (käibemaks) – lõpetatud

Poola kohus soovis teada, kas sellist tehingut, kus aktsiate tühistamise eest antakse aktsionärile kinnisvara, käsitatakse kaubatarnena tasu eest käibemaksudirektiivi 2006/112/EÜ kohaselt.

Eesti esitas 02.11.2017 EK-le seisukoha, mille järgi sellist tehingut, kus aktsiate tühistamise eest antakse aktsionärile kinnisvara, tuleb käsitada kaubatarnena tasu eest. Nimelt on täidetud käibemaksudirektiivis nõutud tingimused, et kaupa tarnitaks tasu eest (aktsiate eest) ning tarnijaks on maksukohustuslane. Eesti hinnangul ei ole käibemaksudirektiivi kohaselt maksustamisel oluline tehingu eesmärk.

EK leidis 13.06.2018 otsuses nagu Eestigi, et kui kinnisvara läheb aktsiaseltsilt üle ühele oma aktsionäridest vastutasuks aktsiate tühistamise eest, on tegemist käibemaksuga maksustatava tehinguga, kui kinnisvarja kasutati selle aktsiaseltsi majandustegevuse raames. EK meenutas, et mõiste „majandustegevus“ on käibemaksudirektiivi kohaselt väga lai mõiste. Sellega on hõlmatud kestev tegevus, mille eest saab toimingut sooritaja tasu, ning oluline ei ole selle tehingu eesmärk või tulem.

12) C-623/17 Privacy International (sideandmete edastamine) – pooleliolev

Ühendkuningriigi kohus küsis EK-lt, kas liidu õigus, täpsemalt direktiiv 2002/58/EÜ (e-eraelu direktiiv), kohaldub liikmesriigi julgeoleku- ja luureagentuuridele sidealaste massandmete edastamisele, võttes arvesse EL lepingu artiklit 4, mille järgi austab EL riigi põhifunktsioone, sealhulgas riigi julgeoleku kaitsmist, nii et riigi julgeolek jääb iga liikmesriigi ainuvastutusse. Ühendkuningriigi kohus küsis lisaks, et kui liidu õigus on kohaldatav, siis kas ja mil määral kohalduvad riigi julgeolekutegevusele, täpsemalt julgeoleku- ja luureagentuuridele andmete edastamisele, EK otsustes C-203/15 ja C-698/15 Tele2 Sverige ja Watson jt sidealaste massandmete hõivamise ja kasutamise regulatsioonile sätestatud nõuded.

Eesti esitas 14.02.2018 EK-le seisukoha, milles leidis, et EL lepingu artiklitest 4 ja 5 tulenevalt ei kohaldu liikmesriigi julgeoleku- ja luureagentuuridele sidealaste massandmete edastamisele ELi õigus. Liikmesriigid ei ole riigi põhifunktsioone seoses riigi julgeolekuga liidule üle andnud ning EL lepingu artikli 4 lõike 2 viimase lause kohaselt on riigi julgeolek iga liikmesriigi ainuvastutuses. E-eraelu direktiivi julgeoleku tagamisega seotud kohaldamisala erandit tuleb tõlgendada aluslepingu artikleid arvesse võttes. Ühtlasi märkis Eesti, et kui liidu õigus on kohaldatav, siis lisaks inimõiguste konventsiooniga kehtestatud nõuetele Watsoni nõuded ei kohaldu, sest Tele2 Sverige ja Watsoni jt kohtuasi analüüsis kitsalt raske kuritegevuse vastu võitlemise eesmärgil sidealaste massandmete hõivamise ja kasutamise regulatsiooni kooskõla EL põhiõiguste hartaga. Seega, Watsoni nõuded saavad kohalduda vaid sel eesmärgil andmete edastamisele.

13) C-680/17 Vethanayagam (viisaesindusleping) – pooleliolev

Madalmaade kohus soovis EK-lt teada, milline riik on pädev tegema lõpliku viisa andmisest keeldumise otsuse ning millise riigi vastu tuleb esitada kaebus viisa andmisest keeldumise puhul, kui keelduv otsus tehakse viisaesinduslepingu alusel. Lisaks, kas kaebuse esitamise õigus on ka kaebajatega seotud isikul.

Eesti märkis 03.04.2018 seisukohtades EK-le, et viisaeeskiri lubab liikmesriikidel sõlmida viisaesinduslepinguid kahte moodi. Esiteks selliselt, et lõpliku otsuse teeb esindatav liikmesriik, ja teiseks nii, et lõpliku otsuse teeb esindav liikmesriik. Lõpliku otsuse peale kaebuse esitamine sõltub otseselt sellest, millise esindamisvormi on liikmesriigid valinud. Juhul kui lõpliku otsuse teeb esindav liikmesriik, siis saab vaidluse esitada ainult seal, kus lõplik otsus tehti ehk esindavas liikmesriigis. Kui aga otsuse teeb esindatav liikmesriik, siis jääb pädevus otsuse uuesti läbivaatamiseks samuti esindatavale riigile. Eesti hinnangul on selline lahendus kooskõlas ka põhiõiguste harta artikliga 47. Lõpuks märkis Eesti, et viisaeeskirja kohaselt ei saa seotud isik vaidlustada viisa andmisest keeldumise otsust. Viisaeeskirjast tuleneb selgelt, et vaidlustamise õigus on vaid taotlejal.

14) C-695/17 Metirato Oy (maksude sissenõudmine) – pooleliolev

Soome kohus soovis teada, kes peab olema vastustajaks kohtus, kui pankrotivara tagasivõitmise menetluses on vaidlustatud teise riigi nõuete sissenõudmine – kas liikmesriik, kes täitis sissenõudmistaotlust, või liikmesriik, kes maksukogumispalve esitas. Pankrotihaldur taotles pankrotivara tagasivõitmise menetluses Soome maksuametile tasutud summade tagastamist. Soome maksuhalduri nõue tugines aga Eesti Maksu- ja Tolliameti taotlusel. Pankrotihaldur

põhjendas hagi sellega, et maksuhaldurit on põhjendamatult eelistatud teiste võlausaldajate ees. Lisaks tasuti maksuvõlga pankrotivara suurust arvestades märkimisväärselt suures summas.

Eesti esitas EK-le seisukoha, kus märkis, et põhikohtuasjas ei vaidlustatud nõude aluseks olevaid dokumente, st nõuet ennast. Vaidlustati maksuvõlgnevuse ülekandmine Soome pankrotivara tagasivõitmise menetluse käigus. Kuna võla sissenõudmine toimus taotluse saanud liikmesriigi (Soome) normide kohaselt, puudub taotluse esitanud liikmesriigi (Eesti) ametiasutusel informatsioon, milliseid nõudeid tuleb sissenõudmistoimingute puhul järgida. Nõude esitanud riigil puudub välisriigis tehtavate toimingute üle kontroll ja sissenõudmist teostab välisriigi maksuhaldur. Järelikult peab sellises menetluses kostjaks olema samuti sissenõudmistaotlust täitnud riigi asutus.

Kohtujurist leidis oma 22.11.2018 ettepanekus nagu Eestigi, et kui vaidlustatakse sissenõudmistoiming, mitte selle aluseks olev nõue, siis peab vastustaja olema liikmesriik, kes sissenõudmistoimingut teeb. Vastupidise tõlgenduse korral peaksid Eesti kohtud kontrollima Soome asutuste poolt avaliku võimu teostamise seaduslikkust Soomes. Selline olukord oleks aga ilmselgelt problemaatiline.

15) C-273/18 Kuržu zeme (sisendkäibemaksu mahaarvamine) – pooleliolev

Läti kohus esitas EK-le küsimuse, et kui on tõendatud, et äriühing on sisendkäibemaksu maha arvanud fiktiivse arve alusel, siis kas maksuhaldur peab lisaks näitama ka seda, et kaebaja sai nende tehingute pealt ebaseadusliku maksusoodustuse või et ta teadlikult osales maksupettuses.

Eesti esitas 16.08.2018 EK-le seisukoha, et käibemaksudirektiiviga on kooskõlas keelata sisendkäibemaksu mahaarvamine, kui isik teadlikult tugineb mahaarvamisoiguse kasutamisel fiktiivsele arvele. Sealjuures ei ole vaja tõendada, kuidas konkreetse tehingu tulemus riigikassat kahjustab. Eesti arvates peaks lähtuma põhimõttest, et fiktiivseid tehinguid maksuarvestuses ei kajastata ning puudub vajadus välja selgitada, kuidas täpselt või kui suur kahju on fiktiivseid tehinguid tehes riigile tekitatud. Üldjuhul on põhikohtuasjas kirjeldatud skeemide eesmärgiks ikkagi maksupettused. Juhul kui hakataks aktsepteerima fiktiivseid arveid, siis muutuks maksudest kõrvalhoidmise eesmärgi täitmine väga raskeks.

16) C-285/18 Irgita (riigihange) – pooleliolev

Leedu kõrgeim kohus esitas EK-le küsimused, mille eesmärk on välja selgitada, kas ja milline on liikmesriigi kaalutusõigus sisetehingu riigisisese õigusega reguleerimisel.

Eesti esitas 21.08.2018 EK-le seisukoha, et liikmesriigil on õigus sisetehingu kasutamist lisatingimustega piirata või selle kasutamine üldse keelata. Siiski võivad riigisisese õigusega kehtestatud sisetehingu eeldused olla Euroopa Kohtu praktika ja direktiivi 2014/24/EL artikliga 12 võrreldes rangemad, kuid mitte leebemad, kui direktiivi vastavas sättes. Riigihanke direktiivi eesmärk ja mõte ei saa olla kohustada liikmesriike sisetehinguid lubama, seda isegi juhul, kui need vastaksid direktiivis sätestatud tingimustele.

17) C-511/18 ja C-512/18 French Data Network jt (sideandmete kasutamine) – pooleliolev
Prantsusmaa kõrgeim kohus esitas EK-le küsimused, millega soovitakse teada, kas liidu õigusega on kooskõlas elektrooniliste sideteenuste operaatoritele ja pakkujatele pandud üldine kohustus

säilitada liiklus- ja asukohaandmeid. Seda eriti riikliku julgeoleku tagamise eesmärki arvestades. Lisaks palus Prantsusmaa kohus EK-l anda hinnang kindlaksmääratud isikute liiklus- ja asukohaandmete reaajas kogumisele (jälitustegevus) ning isikute teavitamisele nende kohta kogutud liiklus- ja asukohaandmete kasutamise korral.

Eesti esitas 10.12.2018 EK-le seisukoha, et riigi julgeoleku tagamisega seotud tegevused ei ole liidu õiguse kohaldamisalas. Juhul kui kohus peab riigi julgeoleku tagamiseks võetud meetmeid sellisteks, mis kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse, on eelotsusetaotluses välja toodud meetmed Eesti arvates liidu õigusega kooskõlas. Sideandmete säilitamisega seotud riive on eesmärgipärane, vajalik ning proportsionaalne, kui ette on nähtud kindlad juurdepääsureglid ja tagatised andmesubjektide õiguste kaitseks. Üheks selliseks tagatiseks on asjasse puutuva isiku teavitamine, kui see pädevate ametiasutuste poolt läbi viidavat uurimist enam kahjustada ei saa. Siiski ei ole teavitamiskohustus absoluutne, see tähendab, et teavitamine ei ole ainus sobilik meede, mis kindlustaks andmete kogumise õiguspärasuse. Eesti märkis ka, et liidu õigusega on kooskõlas sellised riigisisised meetmed nagu kindlaksmääratud isikute kohta liiklus- ja asukohaandmete kogumine reaajas, samuti eeldusel, et põhiõiguste kaitseks on võetud piisavad tagatised.

18) C-520/18 Ordre des barreaux francophones et germanophone (sideandmete kasutamine) – pooleliolev

Belgia kohus esitas EK-le küsimused, millega soovib teada, kas liidu õigusega on kooskõlas elektrooniliste sideteenuste operaatoritele ja pakkujatele ette nähtud üldine kohustus säilitada liiklus- ja asukohaandmeid, kui sideandmete säilitamise eesmärk ei ole ainult raskete kuritegude uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine, vaid ka riigi julgeoleku, territooriumi ja avaliku julgeoleku kaitse tagamine ning muude kui raskete kuritegude uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine. Seda juhul, kui riigisisises õiguses on ette nähtud andmete säilitamisele ja andmetele juurdepääsuks täpselt kindlaksmääratud tagatised.

Eesti esitas 05.12.2018 EK-le seisukoha, et üldine säilitamiskohustus on kooskõlas liidu õigusega, kui põhiõiguste kaitse on tagatud selgete juurdepääsureeglite kehtestamisega. Säilitamiskohustuse eesmärk on olulise avaliku ülesande täitmine, sealhulgas turvalisuse, avaliku korra ja riigi julgeoleku kaitse. Eesti hinnangul ei ole sideandmete säilitamisel võimalik säilitatavate andmete mahtu või puudutatud seadmete ringi piiritleda ilma, et see tooks kaasa kriminaalmenetluse edukuse vähenemise ning seega mõjutaks negatiivselt ühiskonna õigluse- ja turvatunnet.

1.3. ARVAMUSED

A-1/17 CETA

Belgia valitsus esitas EK-le küsimuse selle kohta, kas EL-Kanada laiaulatuslikus majandus- ja kaubanduslepingus (CETA) sisalduv investori ja riigi vaheline investeringuvaidluste lahendamise kord on kooskõlas EL õigusega.

Eesti esitas 19.01.2018 EK-le seisukoha, et CETAs sätestatud investori ja riigi vaheliste investeringuvaidluste lahendamise kord on kooskõlas ELK ainupädevusega anda liidu õiguse kohta lõplikke tõlgendusi ning kord ei riku liidu õiguse ühetaolise ja järjekindla tõlgendamise

aluspõhimõtet. Samuti leidis Eesti, et CETAs on tagatud kooskõla võrdse kohtlemise põhimõttega, õigusega pöörduda kohtusse ning kohtute sõltumatuse nõudega.

II OSA ÜLEVAADE EESTI VASTU ALGATATUD RIKKUMISMENETLUSTEST

Euroopa Komisjon valvab EL õiguse ülevõtmise ja rakendamise järele. Üheks järelevalve viisiks on rikkumismenetlus, mille komisjon võib algetada EL toimumise lepingu artikli 258 alusel, kui tema hinnangul liikmesriik ei ole täitnud aluslepingutest tulenevat kohustust. Sellised rikkumismenetlused jagunevad laadilt kaheks: direktiivide mitteõigeaegset ülevõtmist puudutavad rikkumismenetlused ning direktiivide mittenõuetekohast ülevõtmist ja aluslepingute või muude EL õigusaktide sisulist rikkumist puudutavad menetlused (teisisõnu sisulised rikkumismenetlused).

Rikkumismenetluse algatamiseks saadab komisjon liikmesriigile ametliku kirja, millele võib järgneda komisjoni põhjendatud arvamus juhul, kui liikmesriik ei suuda oma vastuses ametlikule kirjale näidata või komisjoni veenda, et rikkumist tegelikult ei ole või see on kõrvaldatud. Kui põhjendatud arvamusel vastamise tähtajal rikkumine komisjoni arvates kestab, võib ta esitada hagi EK-sse tuvastamiseks EL õiguse rikkumise liikmesriigi poolt.

Direktiivi mitteõigeaegse ülevõtmise rikkumismenetluses on komisjonil EL toimumise lepingu artikli 260 lõike 3 kohaselt õigus lisaks rikkumise tuvastamisele kohe nõuda liikmesriigile trahvi määramist. Sisulistes rikkumismenetlustes seda võimalust ei ole. Üksnes juhul, kui liikmesriik rikkumist tuvastava kohtuotsuse järel võimalikult kiiresti vastuolu EL õigusega ei kõrvalda, võib komisjon EL toimumise lepingu artikli 260 lõike 2 alusel uues kohtumenetluses pärast ametliku kirja etappi nõuda liikmesriigile trahvi määramist põhisumma või karistusmaksena.

Oluline on aga teada, et tulenevalt komisjoni hiljutistest otsusest⁴ muuta trahvide nõudmise praktikat, nõuab ta edapidi direktiivide mitteõigeaegse ülevõtmise korral kohtusse pöördumisel lisaks karistusmaksale alati ka põhisummat. Seepärast jätab ta hagi tagasi võtmata ning jätkab trahvi (põhisumma) nõudmist ka juhul, kui liikmesriik on väidetava rikkumise kohtumenetluse ajal lõpetanud. Lisaks on praegustest kogemustest näha, et komisjon analüüsib asjades, kus ülevõtmisega hilinemise tõttu on rikkumismenetlus juba algatatud, ülevõtmismeetmeid väga hoolikalt, hinnates nende nõuetekohasust ehk olemuslikult viies läbi sisulist rikkumismenetlust. See annab komisjonile võimaluse olemuslikult sisulises rikkumismenetluses trahvi nõuda juba kohe, esimeses kohtumenetluses.

Eelneva puhul tuleb silmas pidada, et komisjonil ei ole ühtegi tähtaega, mille jooksul ta peab rikkumismenetluse kas lõpetama või kohtusse pöörduma. Nii mõnegi mitteõigeaegset ülevõtmist puudutava rikkumismenetluse puhul on komisjon menetluse lõpetanud alles aasta või isegi kaks pärast direktiivi ülevõtva seaduse jõustumist. Samuti on endiselt pooleli mitu rikkumismenetlust, kus Eesti on komisjoni ülevõtmisest teavitanud ja direktiive ülevõtvad seadused 2017. või 2018. aasta jooksul jõustunud.

⁴ Komisjoni 21. detsembri 2016 [teatis](#) „ELi õigus: parema kohaldamisega paremad tulemused“, ELT C 18, 19.01.2017, lk 10–20.

Alates Eesti ühinemisest EL-iga on komisjon 31.12.2018 seisuga Eesti vastu EL toimimise lepingu artikli 258 alusel kokku algatanud 453 rikkumismenetlust. 2018. aasta jooksul suutsime eduka lõpuni viia 17 rikkumismenetlust. Uusi menetlusi algatas komisjon Eesti suhtes 11. Eelneva aastaga võrreldes on uusi menetlusi vähem (2017. aastal algatati 17 menetlust), kuid märkimisväärne on, et komisjon algatas 5 uut sisulist rikkumismenetlust (aastatel 2015–2017 algatati neid kokku 5).

31.12.2018 seisuga on Eesti suhtes pooleli kokku 27 rikkumismenetlust, millest 16 on seotud direktiivide ülevõtmise hilinemisega ja 11 mittenõuetekohase ülevõtmisega või rakendamisega. Seda on mõnevõrra vähem kui eelnevatel aastatel. Eelkõige seetõttu, et komisjon lõpetas 2018. aastal 16 mitteõigeaegse ülevõtmisega seotud rikkumismenetlust. Samas viitab algatatud ja lõpetatud rikkumismenetluste suhtarv, samuti see, et paljud vajalikud seadused on vastu võetud, ent asjakohaseid rikkumismenetlusi ei ole veel lõpetatud, et tegemist ei ole mitte poliitiliste ega sisuliste probleemidega, vaid endiselt pigem inim- ja ajaressursi planeerimise küsimusega. Tähelepanuväärne on siiski, et pooleli on viimase viie aasta võrdluses rekordarv (11) sisulisi rikkumismenetlusi.

Järgnevalt käsitletakse esimeses alajaotuses 2018. aastal Eesti suhtes pooleli olnud direktiivide mitteõigeaegset ülevõtmist puudutavaid rikkumismenetlusi ja teises alajaotuses sama perioodi sisulisi rikkumismenetlusi.

2.1. DIREKTIIVIDE MITTEÕIGEAEGNE ÜLEVÕTMINE

2.1.1. Pooleliolevad rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (16)

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2015/0397 (SIM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Seadus jõustus 01.05.2016.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2016/0619 (RAM)** – ametliku kirja faasis – rakendusdirektiiv (EL) 2015/2392, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 596/2014 seoses selle määruse tegelikust või võimalikust rikkumisest pädevatele asutustele teatamisega. Eesti vastas komisjonile, et rakendusdirektiiv võetakse üle väärtipaberituruse seaduse ja Finantsinspektsiooni seaduse muutmise seadusega. Lisaks on plaanis vastu võtta rahandusministri määrus „Nõuded teavituste vastuvõtmiseks ning tagasiside ja selgituste andmiseks kasutatavate suhtluskanalitele, teavituste vastuvõtmisele, säilitamisele ning andmete konfidentsiaalsuse tagamisele“. Seaduste muudatused ja rahandusministri määrus jõustusid 17.04.2017.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/0069 (SOM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/112/EL, millega rakendatakse Euroopa Siseveetranspordi Liidu (EBU), Euroopa Kiprite Liidu (ESO) ja Euroopa Transporditöötajate Föderatsiooni (ETF) vahel sõlmitud kokkulepe, milles käsitletakse tööaja korralduse teatavaid aspekte siseveetranspordi sektoris. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võeti üle meretöö seaduse ja töötajate üleühenduselise kaasamise seaduse muutmise seadusega, mis jõustus 11.03.2017.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/0334 (MKM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/45/EL, milles käsitletakse mootorsõidukite ja nende haagiste korralist tehnoulevaatust. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud liiklusseaduse, liikluskindlustuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadusega, mis jõustus 01.09.2017, ning majandus- ja taristuministri 28. augusti 2017. aasta määrusega nr 47 „Tehnonõuetele vastavuse kontrolliga seonduvate määruste muutmise määrus“, millega muudeti majandus- ja kommunikatsiooniministri määrust nr 77 „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuetele vastavuse kontrollimise tingimused ja kord“. Muudatused jõustusid 04.07.2017.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/0335 (MKM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/47/EL, milles käsitletakse liidus liiklevate ärilisel otstarbel kasutatavate sõidukite tehnokontrolli ja -ülevaatust. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud liiklusseaduse, liikluskindlustuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadusega, mis jõustus 01.09.2017, ning majandus- ja kommunikatsiooniministri 15. detsembri 2011. aasta määruse nr 114 "Politseiametniku poolt liiklusjärelvalve käigus sõiduki tehnonõuetele vastavuse kontrollimise ulatus ja kord" muutmise määrusega, mis jõustus 01.09.2017.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/0456 (RAM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle väärtpaberituru seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 03.01.2018.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/0457 (RAM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/1034, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle väärtpaberituru seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 03.01.2018.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/0458 (RAM)** – ametliku kirja faasis – komisjoni delegeeritud direktiivi (EL) 2017/593, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL seoses kliendi finantsinstrumentide ja vahendite kaitsmisega, tootejuhtimise kohustuste ja normidega, mida kohaldatakse teenustasu, vahendustasu või mis tahes muu rahalise või mitterahalise hüve maksmise või saamise suhtes. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle väärtpaberituru seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 03.01.2018.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/0152 (JUM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisisesse õigusesse üle isikuandmete kaitse seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadusega. Isikuandmete kaitse seadus jõustus 15.01.2019. Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse menetlus Riigikogus jätkub 2019. aastal.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/0153 (SIM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/681, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude

ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle politsei ja piirivalve seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 15.02.2019.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/0154 (JUM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2016/943, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse eelnõuga. Seadus jõustus 17.12.2018.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/0329 (JUM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/1564, mis käsitleb teatavate autoriõigusega ja autoriõigusega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muude kaitstud objektide teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on riigisisesse õigusesse üle võetud autoriõiguse seaduse muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 28.11.2018.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/0330 (SIM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/853, millega muudetakse nõukogu direktiivi 91/477/EMÜ relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on osaliselt riigisisesse õigusesse üle võetud, eelkõige relvaseaduse 01.07.2018 ja 01.01.2019 jõustunud muudatustega, siseministri 28. septembri 2018. aasta määrusega nr 23 „Teenistus- ja tsiviilrelvade registri põhimäärus“ ning Vabariigi Valitsuse 3. jaanuari 2019. aasta määrusega nr 1 „Tulirelva, tulirelva oluliste osade, akustilise relva, laskekõlbmatu relva ja laskemoona markeerimise nõuded“. Direktiivi täielikuks ülevõtmiseks on ette valmistatud relvaseaduse muudatused, mis on plaanis esitada kooskõlastamisele 2019. aasta esimeses kvartalis.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/0331 (JUM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/541, terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle karistusseadustiku, ohvriabi seaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 14.01.2019.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2015/0396 (SIM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta. 23.11.2015 vastas Eesti ametlikule kirjale, et direktiiv on ülevõtmisel. 10.02.2016 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega, mis jõustus 01.05.2016.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/0333 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse uue redaktsiooniga. Uus seadus jõustus 01.01.2018.

Eesti sai 08.11.2018 samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et ei nõustu etteheidetega ning leiab, et direktiiv on täielikult üle võetud.

2.1.2 Lõpetatud rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades (16)

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/0052 (RAM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/107/EL, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas. Eesti andis teada, et direktiiv 2014/107/EL võeti riigisisesele õigusesse üle maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadusega, mis jõustus 10.02.2016. Komisjon lõpetas 07.06.2018 menetluse.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/0730 (JUM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega (kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise direktiivi ülevõtmine), mis jõustus 10.01.2017. Komisjon lõpetas menetluse 17.05.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/0731 (RAM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/92/EL maksekontoga seotud tasude võrreldavuse, maksekonto vahetamise ja põhimaksekontole juurdepääsu kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud võlaõigusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega, mis jõustus 10.01.2017. Komisjon lõpetas menetluse 08.03.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2017/0068 (JUM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/104/EL teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. Muudatused jõustusid 05.06.2017. Komisjon lõpetas menetluse 08.03.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2017/0071 (RAM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2015/2376, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadusega. Seadus jõustus 01.04.2017. Komisjon lõpetas menetluse 07.06.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2017/0255 (KEM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2015/652, millega kehtestatakse arvutusmeetodid ja aruandlusnõuded bensiini ja diislikütuse kvaliteedi kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiivi ülevõttev atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seadus jõustus 13.07.2017. Lisaks on plaanis vastu võtta keskkonnaministri määrus „Täpsustatud nõuded kasvuhoonegaaside mahu aruande andmete koosseisule, tarnitud kütuste ja energia olemusringi jooksul tekkivate kasvuhoonegaaside heite mahukuse arvutusmeetodi, kütuse alusstandardi, kasvuhoonegaaside heite mahukuse vähendamise arvutamise ning aruande esitamise kord”. Ministri määrus jõustus 09.10.2017. Komisjon lõpetas menetluse 25.01.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2017/0331 (KEM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv 2014/52/EL, millega muudetakse direktiivi 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võeti osaliselt üle keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seadusega, mis jõustus 13.07.2017, ning keskkonnaministri 16. augusti 2017. aasta määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“, mis jõustus 21.08.2017. Lisaks oli vaja vastu võtta keskkonnaministri määrus „Keskkonnamõju hindamise aruande sisule esitatavad täpsustatud nõuded“. Viimati nimetatud määrus jõustus 09.09.2017. Komisjon lõpetas menetluse 17.05.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2017/0332 (VM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2017/433 seoses kaitseotstarbeliste toodete nimekirjaga. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võeti üle Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. aasta määruse nr 171 „Strateegiliste kaupade nimekirja“ muutmisega. Muudatused jõustusid 22.08.2017. Komisjon lõpetas menetluse 25.01.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2017/0336 (MKM)** – ametliku kirja faasis – direktiiv (EL) 2015/719, millega muudetakse nõukogu direktiivi 96/53/EÜ, millega kehtestatakse teatavatele ühenduses liikuvatele maanteeõidukitele siseriiklikus ja rahvusvahelises liikluses lubatud maksimaalmõõtmed ning rahvusvahelises liikluses lubatud täismass. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võeti osaliselt üle majandus- ja kommunikatsiooniministri 13. juuni 2011. aasta määrusega nr 42 „Mootorsõiduki ja selle haagise tehnonõuded ning nõuded varustusele“ ning liikluseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seadusega. Lisaks oli direktiivi üks nõue ülevõtmisel autoveoseaduse uue terviktekstiga. Uus autoveoseadus jõustus 21.01.2018. Komisjon lõpetas menetluse 08.11.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2015/0182 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud uue kindlustustegevuse seadusega, millega muudeti ka finantsinspeksiooni seadust ja võlaõigusseadust. 15.06.2017 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et nõustub põhjendatud arvamuses viidatud sätete veelgi selgemaks ülevõtmiseks ning suurema õigusselguse ja -kindluse tagamiseks täiendama riigisisest õigust. Vajalikud muudatused võeti vastu kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega ja jõustusid 27.11.2017. Komisjon lõpetas menetluse 17.05.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2015/0183 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2014/51/EL, millega muudetakse direktiive 2003/71/EÜ ja 2009/138/EÜ ning määrusi (EÜ) nr 1060/2009, (EL) nr 1094/2010 ja (EL) nr 1095/2010 seoses Euroopa järelevalveasutuse (Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve) ning Euroopa järelevalveasutuse (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve) volitustega. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv on üle võetud uue kindlustustegevuse seadusega, millega muudeti ka Finantsinspeksiooni seadust. 15.06.2017 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et nõustub põhjendatud arvamuses viidatud sätete veelgi selgemaks ülevõtmiseks ning suurema õigusselguse ja -kindluse tagamiseks täiendama riigisisest õigust. Vajalikud muudatused võeti vastu kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega ja jõustusid 27.11.2017. Komisjon lõpetas menetluse 17.05.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/0294 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2014/23/EL kontsessioonilepingute sõlmimise kohta. Eesti sai 27.05.2016 ametliku kirja, millele Eesti vastas, et direktiivid on ülevõtmisel. 09.12.2016 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle riigihangete seaduse muutmise seadusega. Riigihangete seadus jõustus 01.09.2017. Komisjon lõpetas menetluse 08.03.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/0295 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta. Eesti sai 27.05.2016 ametliku kirja, millele vastas, et direktiiv on ülevõtmisel. Samas rikkumismenetluses sai Eesti 09.12.2016 põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle riigihangete seaduse muutmise seadusega. Riigihangete seadus jõustus 01.09.2017. Komisjon lõpetas menetluse 08.03.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/0296 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ. Eesti sai 27.05.2016 ametliku kirja, millele Eesti vastas, et direktiivid on ülevõtmisel. 09.12.2016 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle riigihangete seaduse muutmise seadusega. Riigihangete seadus jõustus 01.09.2017. Komisjon lõpetas menetluse 08.03.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/0516 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2014/56/EL, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannete kohustuslikku auditit. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse riigisisesse õigusesse üle audiitortegevuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega. 16.02.2017 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse, millele Eesti vastas, et audiitortegevuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on jõudnud Riigikogu menetlusse. Seadus võeti vastu 14.06.2017 ja muudatused jõustusid 01.07.2017. Komisjon lõpetas menetluse 19.07.2018.

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2017/0067 (MKM)** – põhjendatud arvamuse faasis – direktiiv 2014/94/EL alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtu kohta. Eesti vastas komisjonile, et direktiiv võetakse üle majandus- ja taristuministri määrusega „Alternatiivkütuse taristu kasutuselevõtule esitatavad ohutusnõuded“. Lisaks sellele võetakse vastu poliitilised suunised majandus- ja taristuministri poolt kinnitatava alternatiivkütuste taristu tegevuskavaga. 05.10.2017 sai Eesti samas rikkumismenetluses põhjendatud arvamuse. Eesti vastas komisjonile, et ei nõustu etteheitega põhjendatud arvamuses viidatud artiklite ülevõtmata jätmise kohta. Vaidlusalused artiklid on üle võetud majandus- ja taristuministri 13. aprilli 2017. aasta käskkirja lisaga „Alternatiivkütuste taristu tegevuskava“. Eesti vastas, et täiendab ühe nõude ülevõtmiseks majandus- ja taristuministri määrust „Alternatiivkütuse taristu kasutuselevõtule esitatavad ohutusnõuded“. Muudatus jõustus 04.12.2017. Komisjon lõpetas menetluse 07.06.2018.

2.2. SISULISED RIKKUMISMENETLUSED

2.2.1. Pooleliolevad sisulised rikkumismenetlused (11)

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2011/2011 (MKM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 15.03.2011 ametlikus kirjas, et Eesti Vabariigi valitsuse ja Venemaa Föderatsiooni valitsuse vahelise lennunduskokkuleppega Venemaa Föderatsiooni suhtes rahvusvahelisi kohustusi võttes ja neid jätkuvalt kehtivaks tunnistades ei ole Eesti täitnud EL õigusest tulenevaid kohustusi. Eesti tunnistab vastuses vajadust viia lennunduskokkulepe vastavusse EL õigusega. Eesti on avaldanud soovi pidada Venemaa Föderatsiooniga selleteemalisi läbirääkimisi. Nii nagu aastal 2017 ei ole selles rikkumismenetluses ka 2018. aastal edasiminekuid olnud.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2016/2043 (SIM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 27.05.2016 ametlikus kirjas, et määrusega (EL) 2016/399 (edaspidi *Schengeni piirieskirjad*) on vastuolus tasu võtmine piiriületuse ootejärjekorras koha broneerimise ja ooteala kasutamise eest Eesti idapiiril. Komisjon leidis, et nõudes piiriületuse ootejärjekorras koha broneerimist ning võttes tasu broneerimise ja ooteala kasutamise eest, teeb Eesti täiendavat kontrolli või seab lisatingimusi välispiiri ületamisele. Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohtadega ja vastas, et sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamine, piiriületuse ootejärjekorra pidamine ega nende teenuste eest tasu võtmine ei ole seotud välispiiri piiriületusmenetlusega Schengeni piirieskirjade mõistes. Nii nagu aastal 2017 ei ole selles rikkumismenetluses ka 2018. aastal edasiminekuid olnud.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2017/2072 (JUM/MKM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 18.05.2017 ametlikus kirjas, et Eesti on direktiivi 2009/72/EÜ (elektrienergia siseturu ühiseeskirjad) ja direktiivi 2009/73/EÜ (maagaasi siseturu ühiseeskirjad) mitu sätet ebaõigesti üle võtnud. Komisjoni etteheited puudutasid riigi reguleeriva asutuse sõltumatuse tagamist, karistuste kehtestamist, riigi reguleeriva asutuse pädevust kiita heaks gaasi transiitvoo tariifid ja EL tarneettevõtjate Eesti äriregistris registreerimise kohustust. Eesti ei nõustunud kõigi etteheidetega, kuid vastas komisjonile, et suurema õigusselguse saavutamiseks täpsustas elektrituruseadust ja maagaasiseadust. Muudatused jõustusid 01.07.2017. Vabariigi Valitsuse seaduse muudatus, mille kohaselt teenistusliku järelevalve kord ei laiene Konkurentsiametile elektrituruseadusest ja maagaasiseadusest tulenevate ülesannete täitmisel, jõustus 22.12.2018.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/2028 (KEM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 18.05.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei täida direktiivist 2011/170/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohtutuks käitlemiseks, tulenevaid kohustusi. Komisjoni etteheited puudutasid riikliku raamistiku rahaliste vahendite olemasolu ja riikliku programmi sisu nõuete ebakorrektsel kajastamist Eesti kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklikus programmis, mis hõlmab 35 aasta tegevust kuni aastani 2050.

Eesti nõustus, et riiklikus programmis ei ole üldkulude hindamisel komisjoni viidatud kulused kajastatud ning puudub asjakohane detailne rahastamiskava koos ajakavaga. Direktiivi nõuete täitmiseks täiendatakse riikliku programmi üldkulude hinnanguga ning lisatakse dokumendid olemasolevate rahaliste garantiide kohta ja ajakavas ettenähtud tegevuste kulude katmiseks

vajalike vahendite planeerimise kohta. Samuti nõustus Eesti, et riikliku programmi sisus on puudusi. Direktiivi nõude täitmiseks täiendatakse riikliku programmi tulemusnäitajatega, mis võimaldavad hinnata tegevuste elluviimist, samuti ajakohastatakse asjaomast tabelit kulude ajalise profiili osas.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/2114 (KEM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 08.06.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei täida direktiivist 2011/170/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohtutuks käitlemiseks, tulenevaid kohustusi. Komisjoni seisukoha järgi ei ole Eesti õigusaktidega tagatud, et pädeval asutusel oleks piisavalt inimressursse ja rahalisi vahendeid ning et kiirgustegevusloa omajal oleks piisavalt inimressursse. Lisaks ei ole komisjoni arvates Eesti üle võtnud nõuet, et radioaktiivsete jäätmete käitlemise eri etappide kõik osalised töötajaid koolitaksid ja välja õpetaksid, ning nõuet tegeleda uurimis- ja arendustööga.

Eesti komisjoni etteheidetega ei nõustunud. Eesti leidis, et Keskkonnaministeeriumile koos allasutuste Keskkonnaameti ja Keskkonnainspeksiooniga on tagatud rahalised vahendid ja inimressursid, mis on vajalikud nende kohustuste täitmiseks. Kiirgusseadusega on tagatud, et kiirgustegevusloa omaja käsutuses on piisavalt inimressursi.

Eesti leidis, et radioaktiivsete jäätmete tekitajad ning muud avaliku või erasektori asutused, kes osalevad radioaktiivsete jäätmete käitlemise eri etappides on kiirgustegevusloa omajad. Seega kohaldub neile kiirgusseadusest tulenev koolitamise nõue. Radioaktiivsete jäätmete vastutustundliku ja ohutu käitlemise valdkondlikeks teadus- ja arendusprogrammideks on „Kiirgusohutuse riiklik arengukava“, „Radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklik tegevuskava“ ning nende rakendusplaanid. „Kiirgusohutuse riiklikus arengukavas“ käsitletud valdkonnad ja nendes tuvastatud probleemkohad on tervikuna aluseks riikliku kiirgusalase teadus- ja arendustegevuse planeerimisel.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/2110 (RAM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 19.07.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei rakenda nõuetekohaselt direktiivis 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta sätestatud nõudeid maksustamisalase teabe esitamise kohta. Komisjoni hinnangul on Maksu- ja Tolliametile antud teabe edastamiseks kaalutusõigus, mida direktiiv ette ei näe. Lisaks heidab komisjon Eestile ette, et piiratud on edastatava maksualase teabe ulatus. Samuti on sätestamata kohustus teabe omaalgatuslikuks edastamiseks ja keeld teabe edastamisest keeldumiseks.

Eesti komisjoni etteheidetega ei nõustunud. Eesti leidis, et maksukorralduse seaduse teabevahetuse volitusnorm ei sisalda kaalustusõigust, vaid annab Maksu- ja Tolliametile õiguse teavet välisriigi taotluse alusel või omaalgatuslikult vahetada sõltumata maksumaksja nõusolekust. Lisaks hõlmab volitusnorm kogu teabe, mida on maksumenetluses üldse võimalik koguda.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/2122 (MEM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 19.07.2018 ametlikus kirjas, et Eesti on direktiivi 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta mittedirektiivis üle võtnud. Üldistatuna leidis komisjon, et mitme õigusnormi sõnastus ei ole piisavalt täpne, et vastata direktiivis sätestatu mõttele. Eesti õigusaktides on osa direktiivis nimetatud mõisteid, tunnuseid ja elemente määratletud puudulikult,

jäetud eraldi määratlemata või puuduvad direktiivi eesmärki toetavad selgesõnalised sisulised väljendid.

Eesti leidis, et loomakaitseseaduse ja selle rakendusaktidega on direktiiv üle võetud, kuid nõustus siiski loomakaitseseadust vaieldavas osas muutma, et viia see direktiivi nõuetega veelgi selgemalt ja üheselt mõistetavamalt kooskõlla. Muudatused jõustusid 15.01.2019.

Eesti ei nõustunud komisjoni etteheitega, et mõiste „ettevõtte” ning mõisted „kasvataja“, „tarnija“ ja „kasutaja“ ei ole sobivalt üle võetud. Eesti selgitas, et mõiste „ettevõtte” tsiviilseadustiku üldosa seaduse tähenduses, nagu seda on kasutatud loomakaitseseaduses, hõlmab ettevõtte mõiste nii, nagu seda on kasutatud direktiivis ning mõiste „katseloomade kasvatamisega, katseloomade varustamisega või katseloomade kasutamisega tegelev ettevõtja“ hõlmab kasvataja, tarnija ja kasutaja mõisted nii, nagu neid on kasutatud direktiivis.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2018/2168 (HTM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 19.07.2018 ametlikus kirjas, et Eesti ei täida direktiivist 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta, mida on muudetud direktiiviga 2013/55/EL, tulenevaid kohustusi. Komisjoni leidis, et Eesti ei täida direktiivis sätestatud nn läbipaistvusmenetlust ja kõigi liikmesriikide reguleeritud kutsealade vastastikust haldamist ning sellega kaasnevaid mitmeid aruandekohustusi. Eesti tunnistas, et direktiivis sätestatud läbipaistvuskohustuste täitmisel esineb teatavaid puudujääke ja lubas puudused kõrvaldada 2018. aasta lõpuks.

Hoiatusmehhanismi puudutavate etteheidetega Eesti ei nõustunud ning leidis, et hoiatusmehhanism on üle võetud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse ning haldusmenetluse seaduse ja halduskohtumenetluse seadustikuga. Eesti ei nõustunud ka komisjoni hinnanguga, et direktiivis sätestatud kohustus osalist juurdepääsu kasutavatele kutsetöötajatele teenuse kasutajat oma kutsetegevuse ulatusest selgelt teavitada on üle võtmata.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2012/2135 (RAM)** – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon saatis 26.09.2014 Eestile põhjendatud arvamuse, milles väitis, et Eesti alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses sätestatud meede, millega kehtestatakse kolme kuu pikkune üleminekuperiood vana maksumärgiga aktsiisikaupade müügile, ei ole kooskõlas direktiivi 2008/118/EÜ (aktsiisi üldise korra kohta) ning proportsionaalsuse põhimõttega. Eesti ei nõustunud komisjoni etteheitega ja vastas, et praegune kolmekuuline uutele maksumärkidele ülemineku periood aitab parimal viisil tagada, et ettevõtjad ei tekitaks ülemääraseid laovarusid ning seega ei lükkuks liiga kaua edasi uue aktsiisimäära alusel maksude maksmine. Samuti vastas Eesti, et meede on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Eesti rikkumismenetlus peatati kuni otsuseni kohtuasjas C-126/15 komisjon vs. Portugal.

29.06.2017 kohtuotsuses C-126/15 leidis EK, et Portugali seadus, millega kehtestatakse tarbimisse lubatud sigarettide müügikeeld, on EL õigusega kooskõlas, kui järgneval aastal aktsiisimäär tõuseb. Samas märkis EK, et liidu õigusega ei ole kooskõlas aktsiisimärgiga sigarettide müügikeeld, kui aktsiis ei tõuse.

30.10.2017 sai Eesti komisjonilt kirja, milles komisjon soovis teada, milliseid meetmeid Eesti võtab, et viia oma seadus kooskõlla kohtuotsusega C-126/15. Komisjon selgitas 23.01.2018

toimunud kohtumisel, et Eestil tuleb oma seaduses täpsustada, et müügikeeldu kohaldatakse vaid siis, kui aktsiisimäär tõuseb. Kehtiva seaduse sõnastust „uus aktsiisimäär“ võib komisjoni hinnangul tõlgendada nii, et müügikeeldu kohaldatakse ka siis, kui aktsiisimäär langeb.

28.06.2018 teavitas Eesti komisjoni, et vajalik alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muudatus on vastu võetud ning jõustub 01.07.2018.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2012/2242 (VM, SIM)** – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon saatis 17.10.2014 Eestile põhjendatud arvamuse, mille järgi ei ole Eesti õiguses ette nähtud süsteemi, millega rakendatakse viisaeeskirjast tulenevat kohustust tagada õigus vaidlustada viisa andmisest keeldumine, selle tühistamine või kehtetuks tunnistamine kooskõlas EL õigusega, eelkõige viisaeeskirjaga (määrusega (EÜ) nr 810/2009). Komisjoni arvates peab kolmanda riigi kodanikule olema viisa andmisest keeldumise otsuse vaidlustamisel tagatud õigus pöörduda viimases astmes kohtu poole, Eestis on võimalik esitada vaie aga ainult haldusorganile. Eesti vastas komisjonile, et kuivõrd viisa väljastamise menetluses on kohtuliku kontrolli õigus igal juhul piiratud, siis tagab Eestis kehtestatud vaidemenetlus edasikaebamise korra, mis on kooskõlas viisaeeskirjaga, EL lepingu artikliga 19 ja harta artikliga 47. Seega oli Eesti arvates välismaalaste seaduses kehtestatud süsteem, mille kohaselt ei ole viisa andmisest keeldumise, selle tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsuse vaidlustamisel ette nähtud kohtusse pöördumise õigust, kooskõlas EL õigusega. Eesti rikkumismenetlus oli peatatud kuni otsuseni kohtuasjas C-403/16 El Hassani.

EK leidis 13.12.2017 otsuses C-403/16 erinevalt Eestist, et liidu õigus kohustab liikmesriike ette nägema viisa andmisest keeldumise otsuste vaidlustamise menetluse, mis peab teatavas menetlusstaadiumis tagama kohtus vaidlustamise võimaluse. Menetluse üksikasjalikud eeskirjad tuleb kehtestada iga liikmesriigi õiguskorras, järgides võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtet.

21.12.2017 saatis komisjon Eestile kirja, milles palus edastada Eesti seaduse muudatused, millega viiakse Eesti seadus kooskõlla EK otsusega.

2018. aasta jooksul pidas Eesti komisjoniga kirjavahetust, milles andis ülevaate välismaalaste seaduse vajalike muudatuste väljatöötamisest ja menetlusest. 07.12.2018 vastas Eesti komisjonile, et Riigikogu jõuab välismaalaste seaduse muudatused eeldatavasti vastu võtta veebruaris 2019.

Pooleliolev **rikkumismenetlus 2016/2137 (KEM)** – põhjendatud arvamuse faasis – komisjon leidis 09.12.2016 ametlikus kirjas, et Eesti on jätnud täitmata asulareovee puhastamise direktiivi 91/271/EMÜ artiklitest 3, 4, 5, 10 ja 15 ning I lisast tulenevad kohustused asulareovee puhastamisel. Eesti nõustus osaliselt komisjoni etteheidetega, et teatud reoveekogumisaladel ei ole täidetud kõik direktiivi nõuded. Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohaga, et Eestis kehtiv õigusraamistik ei taga, et individuaalsete või muude asjakohaste süsteemidega saavutatakse samasugune keskkonnakaitse tase nagu kogumissüsteemide ja reoveepuhastitega.

Komisjon saatis 08.06.2018 Eestile põhjendatud arvamuse, milles leidis, et Eesti on endiselt jätnud täitmata direktiivi sätetest tulenevad kohustused teatud asumites asulareovee kogumisel ja puhastamisel.

Eesti ei nõustunud komisjoni etteheidetega. Eesti seisukoha järgi puudub alus arvata, et komisjoni viidatud reoveekogumisaladel rikutaks direktiivi nõudeid, sest reovee kohtkäitlust reguleerivad õigusaktid vastavad direktiivis sätestatud nõuetele. Samuti edastas Eesti komisjonile uuemad, 2017. aasta andmed, mis kinnitavad, et ühe komisjoni viidatud reoveekogumisala reoveepuhastid vastavad direktiivi artikli 5 lõigetele 2 ja 3.

2.2.2. Lõpetatud sisulised rikkumismenetlused (1)

Lõpetatud **rikkumismenetlus 2016/2012 (RAM)** – ametliku kirja faasis – komisjon leidis 26.02.2016 ametlikus kirjas, et Eesti ei ole direktiivi 2011/16/EL (maksustamisalase halduskoostöö kohta) mitut artiklit riigisisesele õigusele üle võtnud. Komisjon leidis, et maksukorralduse seaduses ega muudes seonduvates seadustes ei käsitleta liikmesriikide pädevate asutuste omavahelise koostöö viise, mis on direktiivis üksikasjalikult reguleeritud. Komisjon juhtis tähelepanu, et direktiivis täpselt määratletud kohustusi peavad kõik liikmesriigid täieliku õigusmõjuga rakendama, et seada sisse toimiv ja tõhus halduskoostöö ja teabevahetuse süsteem.

Eesti ei nõustunud komisjoni seisukohtadega ja leidis, et on võtnud piisavad meetmed, et tagada direktiivi eesmärkide saavutamine. Eesti märkis, et liikmesriigil on vabadus valida eesmärgi saavutamiseks sobiv vorm ja meetod. Eesti kinnitas, et praktikas pole Eestil maksualase teabevahetuse asjus EL liikmesriikidega (ega ka kolmandate riikidega) probleeme olnud. Ka see asjaolu kinnitab direktiivi eesmärgi täitmist.

Komisjon lõpetas 19.07.2018 menetluse, kuid alustas uue sisulise rikkumismenetluse sama direktiivi teatud sätete ebaõige ülevõtmise tõttu (rikkumismenetlus 2018/2110).

III OSA

ÜLEVAADE „EU PILOTI“ PÄRINGUTEST

„EU Pilot“ on komisjoni projekt, millega Eesti ühines 14.09.2010. Projekti eesmärk on liikmesriikidele esitatavate kaebuste ja päringute kiirem ja tõhusam menetlemine ning EL õiguse rikkumiste lahendamine võimalikult varases staadiumis. Tegemist ei ole veel rikkumismenetlusega, vaid sellele eelneva Eesti ja komisjoni dialoogiga. Projekti „EU Pilot“ andmebaasi kaudu edastab komisjon liikmesriikidele seega kodanike kaebusi, päringuid ja enda küsimusi. Juhul kui liikmesriik ei suuda „EU Piloti“ käigus komisjonile näidata või komisjoni veenda, et rikkumist tegelikult ei ole või see on kõrvaldatud, algatab komisjon liikmesriigi suhtes rikkumismenetluse.

Tulenevalt komisjoni hiljutisest otsusest⁵ algatab komisjon nüüd sisulised rikkumismenetlused üldjuhul ilma „EU Piloti“ süsteemi kasutamata. „EU Piloti“ päring esitatakse vaid erandjuhtudel, kui komisjoni hinnangul oleks sellest konkeetse juhtumi puhul kasu. Komisjoni praktikamuutust ilmestab suurepäraselt statistika. Kui 2016. aastal algatati Eesti suhtes 23 „EU Piloti“ päringut, siis 2017. aasta jooksul oli uusi algatatud päringuid ainult 4 ning 2018. aastal vaid 3 (kõik Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas).

31.12.2018 seisuga oli Eesti suhtes avatud 11 „EU Piloti“ päringut (2017. aastal samuti 11 päringut). Aasta jooksul lõpetati Eesti suhtes 3 „EU Piloti“ päringut, neist 2 puhul alustas komisjon rikkumismenetluse. Kuivõrd „EU Piloti“ päringute puhul on rikkumismenetlustega võrreldes tegu pigem mitteformaalsemas vormis suhtlusega, on alljärgnevalt välja toodud vaid need 2018. aastal pooleliolnud „EU Piloti“ päringud, mille puhul komisjon plaanis alustada ning on praeguseks juba alustanud rikkumismenetluse. Täielik statistika „EU Piloti“ päringute kohta on esitatud ülevaate IV osas.

Lõpetatud „EU Piloti“ päringud, millele võib järgneda või on järgnenud rikkumismenetlus

Päring **8622/16/ENVI (MEM)** – puudutas direktiivi 2010/63/EL (teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta) mittenõuetekohast ülevõtmist. Komisjon algatas 19.07.2018 rikkumismenetluse 2018/2122. Üldistatuna leidis komisjon, et mitme õigusnormi sõnastus ei ole piisavalt täpne, et vastata direktiivis sätestatu mõttele

Päring **EUP(2016)8711 (KEM)** – puudutas direktiivi 2012/19/EL (elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kohta) mittenõuetekohast ülevõtmist. Komisjon algatas 24.01.2019 rikkumismenetluse 2018/2364.

⁵ Komisjoni 21. detsembri 2016 [teatis](#): „ELi õigus: parema kohaldamisega paremad tulemused“, ELT C 18, 19.01.2017, lk 10–20.

IV OSA STATISTIKA

4.1. Statistika Eesti osalemise kohta ELK menetlustes

Eesti osalusega uued menetlused EK-s, üldkohtus ja EFTA Kohtus 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Eelotsused	7	10	15	13	9
Otsesed kaebused, sh apellatsioonid	2	2	0	1	0
Menetluse astumine	1	1	0	0	3
Arvamused	1	1	0	0	1
EFTA Kohus	1	0	0	0	0
Kokku:	12	14	15	14	13

Tabelis esitatud statistika on koostatud selle põhjal, mis aastal Eesti on oma **seisukoha esitanud**.

Otsesed hagid, mis on pooleli 31.12.2018 seisuga või lõpetati 2018. aasta jooksul

Kohtuasja number	Pooled	Menetluse staadium
C-334/17 P	Eesti Vabariik vs. Euroopa Komisjon	Kohtuotsus 15.11.2018

Kohtuasjad, milles Eesti on menetluse astunud ning mis on pooleli 31.12.2018 seisuga või lõpetati 2018. aasta jooksul

Kohtuasja number	Pooled	Menetluse staadium
T-236/17	Balti Gaas vs. Euroopa Komisjon ja INEA	Eesti menetluse astumise taotlus 31.08.2017
T-569/17	Balti Gaas vs. Euroopa Komisjon	Eesti menetluse astumise taotlus 10.01.2018
C-543/17	Euroopa Komisjon vs. Belgia	Kohtuistung 22.01.2019
C-564/17	Euroopa Komisjon vs. Belgia	Kohtuistung 22.01.2019
C-594/17	Euroopa Komisjon vs. Sloveenia Vabariik	15.09.2018 registrist kustutamise määrus

C-549/18	Euroopa Komisjon vs. Rumeenia	Eesti menetluse astumise taotlus 03.12.2018
----------	-------------------------------	--

Eelotsusemenetlused, milles Eesti on esitanud seisukoha ning mis on pooleli 31.12.18 seisuga või lõpetati 2018. aasta jooksul

Kohtuasja number	Pooled	Menetluse staadium
C-15/16	Baumeister (eelotsust taotlev kohus: Saksamaa)	Kohtuotsus 19.06.2018
C-207/16	Ministerio Fiscal (eelotsust taotlev kohus: Hispaania)	Kohtuotsus 02.10.2018
C-284/16	Achmea (eelotsust taotlev kohus: Saksamaa)	Kohtuotsus 07.03.2018
C-320/16	Uber France (eelotsust taotlev kohus: Prantsusmaa)	Kohtuotsus 11.04.2018
C-358/16	UBS et Alain Hondequin, Holzem, et consorts (eelotsust taotlev kohus: Luksemburg)	Kohtuotsus 26.10.2018
C-426/16	Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen e.a. (eelotsust taotlev kohus: Belgia)	Kohtuotsus 04.06.2018
C-651/16	DW (eelotsust taotlev kohus: Läti)	Kohtuotsus 08.03.2018
C-3/17	Sporting Odds (eelotsust taotlev kohus: Ungari)	Kohtuotsus 01.03.2018
C-12/17	Dicu (eelotsust taotlev kohus: Rumeenia)	Kohtuotsus 04.10.2018
C-180/17	X et Y (eelotsust taotlev kohus: Madalmaad)	Kohtuotsus 27.09.2018
C-289/17	Collect Inkasso e.a. (eelotsust taotlev kohus: Tartu Maakohus)	Kohtuotsus 01.03.2018
C-332/17	Starman (eelotsust taotlev kohus: Eesti Riigikohus)	Kohtuotsus 13.09.2018
C-349/17	Eesti Pagar (eelotsust taotlev kohus: Tallinna Ringkonnakohus)	Kohtuotsuse kuulutamine 05.03.2019

C-421/17	Polfarmex (eelotsust taotlev kohus: Poola)	Kohtuotsus 13.06.2018
C-435/17	Mardi talu (eelotsust taotlev kohus: Tartu Halduskohus)	Kohtuotsus 08.08.2018
C-521/17	SNB-REACT (eelotsust taotlev kohus: Tallinna Ringkonnakohus)	Kohtuotsus 08.08.2018
C-580/17	Järvelaev (eelotsust taotlev kohus: Eesti)	Kirjalikud märkused 10.04.2018
C-623/17	Privacy International (eelotsust taotlev kohus: Ühendkuningriik)	Kirjalikud märkused 20.04.2018
C-680/17	Vethanayagam e.a. (eelotsust taotlev kohus: Madalmaad)	Kohtujuristi ettepaneku esitamine 28.03.2019
C-695/17	Metirato (eelotsust taotlev kohus: Soome)	Kohtujuristi ettepanek 23.11.2018
C-60/18	Tallinna Vesi (eelotsust taotlev kohus: Eesti)	Kohtujuristi ettepanek 29.11.2018
C-273/18	Kuršu zeme (eelotsust taotlev kohus: Läti)	Kirjalikud märkused 13.11.2018
C-285/18	Irgita (eelotsust taotlev kohus: Leedu)	Kirjalikud märkused 01.11.2018
C-511/18 ja C-512/18	La Quadrature du Net jt (eelotsust taotlev kohus: Prantsusmaa)	Eesti seisukohad 10.12.2018
C-520/18	Ordre des barreaux francophones et germanophone e.a. (eelotsust taotlev kohus: Belgia)	Eesti seisukohad 05.12.2018

Arvamused, milles Eesti on esitanud seisukoha ning mis on 31.12.2018 seisuga pooleli või lõpetati 2018. aasta jooksul

Arvamustaotluse number	Sisu	Menetluse staadium
A-1/17	Arvamustaotlus, mille Belgia esitas EL toimimise lepingu artikli 218 lõike 11 alusel	Kohtujuristi ettepanek 29.01.2019

4.2. Eesti vastu algatatud rikkumismenetluste statistika

Rikkumismenetluste algatamine aastate kaupa 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Mitteõigeaegne ülevõtmine	10	15	17	16	6
Sisuline rikkumine	5	1	3	1	5
Kokku	15	16	20	17	11

Rikkumismenetluste lõpetamine aastate kaupa 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Mitteõigeaegne ülevõtmine	17	4	13	12	16
Sisuline rikkumine	7	2	3	2	1
Kokku	24	6	16	14	17

Kõik algatatud rikkumismenetlused ministriumide ja staadiumide kaupa 2004-2018

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)	9	3	0
Justiitsministeerium (JUM)	21	4	0
Keskkonnaministeerium (KEM)	77	38	9
Kultuuriministeerium (KUM)	4	2	0
Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium (MKM)	105	31	9
Maaeluministeerium (MEM)	56	0	0
Rahandusministeerium (RAM)	94	23	2
Siseministeerium (SIM)	22	7	0
Sotsiaalministeerium (SOM)	60	22	4
Välisministeerium (VM)	5	1	0
Kokku	453	131	24

Pooleliolevad rikkumismenetlused ministriumide ja etappide kaupa 31.12.2018 seisuga

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
HTM	1	0	0
JUM	5	0	0
KEM	2	1	0
KUM	0	0	0
MKM	3	0	0
MEM	1	0	0
RAM	5	2	0
SIM	4	2	0
SOM	1	0	0
VM	0	0	0
Kokku	22	5	0

Pooleliolevad rikkumismenetlused mitteõigeaegse ülevõtmise asjades 31.12.2018 seisuga

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
HTM	0	0	0
JUM	4	0	0
KEM	0	0	0
KUM	0	0	0
MKM	2	0	0
MEM	0	0	0
RAM	4	1	0
SIM	3	1	0
SOM	1	0	0
VM	0	0	0
Kokku	14	2	0

Pooleliolevad sisulised rikkumismenetlused 31.12.2018 seisuga

Ministeerium	Ametlik kiri	Põhjendatud arvamus	Kohus
HTM	1	0	0
JUM	1	0	0
KEM	2	1	0
KUM	0	0	0
MKM	1	0	0
MEM	1	0	0
RAM	1	1	0
SIM	1	1	0
SOM	0	0	0
VM	0	0	0
Kokku	8	3	0

4.3. Statistika "EU Piloti" päringute kohta

„EU Piloti“ päringute algatamine ja lõpetamine aastate kaupa 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Kokku
Algatatud „EU Piloti“ päringud	23	15	23	4	3	151
Lõpetatud „EU Piloti“ päringud	19	17	22	15	3	140

Kõik „EU Piloti“ päringud ministriumide ja staadiumide kaupa 2010-2018

Ministeerium	Algatatud	Lõpetatud	Pooleliolevad
HTM	3	3	0
JUM	11	10	1
KEM	34	30	5
KUM	1	1	0
MKM	56	51	2
MEM	5	5	1
RAM	16	16	0
SIM	11	10	2
SOM	11	11	0
VM	3	3	0
Kokku	151	140	11